

'Pəlu'a "bəgə" cə'po cəgəbə' a 'WLƏMUKƏMU -jeyi

Wludie po'a nyu "bəgə" -nəə'sə -naagi 'li.

'Wləmukəmə 'ma-a Zezii'a nyu, 'cənni 'cə - dalbhoyi 'Pəlu po'o "bəgə" -nəə -jeyi. -Ka cəbəti ə 'ke 'le ə gbo mu, ə-ə 'za-a -kaa 'mu. 'Bho 'ɛ lemu, lbhv -Lago "nyi 'c, 'le, nyu-ə -se'a-a 'Zuifv, ə-ə zu 'u Zezii'a "dızıgi -bodı 'mu, 'cənni ə-ə za'a 'mu -lreə. Le ə-ə tri'a -jies "kpiti, 'innes 'mo-o, nyə"o nyə-ə de'a -Lago "gwli, 'inno 'pvn'o 'bho 'c "yigbeyi. Ə-be 'c "gwlidəə 'mne'sə "se'sə dı ə 'pvn'o, 'le 'c nyətu-u 'bhle'e 'mutikukue, 'le, kpli-i nu'a -Lago 'tu, ə 'ke ə nu.

'Yewlu

I 'Inmə 'Pəlu 'ma-a *Zezii *Kliisi'a lbhvnuyi, abu -yu 'ma-a 'c nyu -lreə -v -ni'a *'Wləmu, 'inmə po'o amu "bəgə" -jeyi. -Lago'c "bhuo-o 'la'a 'inmu 'le nyu'a "klumu 'in 'ke 'c -dalbhoyi "du, 'cənni -za'a 'bho 'inmu 'le 'in 'ke 'c "dızıgi kpa.

II I-bi "dızıgi 'mnı, -Lago -zi -ni'e-e 'c wlu'a 'mutizamu 'mu -bənyi 'le vñ 'ye ə 'c "bəgə 'li 'cnı.

III -E -ke dı ə-bi "dızıgi -nu -ze'sə 'mu a, 'innes 'mo-o 'c "yu Zezii Kliisi'a dı. 'C "yu 'mnu ə, ə 'mo-o nyunyo'c "yu 'le ə "si'e 'bho ə "du'o Daviidı'a "nayu.

IV 'Le, -ka ə "du'a -Lago'c "yu, ə *'saa'a li 'le ə 'ye 'c 'c 'c wənkue "nyi a, -da -Lago -zo 'c glu 'le 'məmə'a "klumu 'le ə 'ye'a ti-nı -lreə ε, 'bho-o 'c

wɔnkuɛ'ɛ "yri'a 'bı 'wlu -nı'o. ɔ-bɔ Zezii Kliisi 'mnɔ, 'nnɔ 'mo-o -a'ba -kɔyi,

V -ɔ nu'o 'inmu -zegɛ "Iruli, -ɔ lbho'o 'inmu, 'le, nyu'a kłe-ɛ -se'a-a-a *'Zuifv, 'in 'ke v 'ɔ "dı -bodı 'mu-za 'le vñ 'ke ɔ "gwlide 'le vñ 'ke ɔ 'bho "du. -Bho ε -nı -kaa a, 'le 'ɔ 'nyñi 'ke "yi'bhe.

VI A-bu Zezii Kliisi 'la'a 'le 'Wləmukəmə'a "klumu a, v-bu nyu-v de 'ɔ "gwli, a-bu -nı'e 'wa "klumu -lreɛɛ.

VII A-bu nyu'a kłe -ke dı -Lago -kma'a, 'le ɔ 'la'a a 'ke 'ɔ nyu "du, -u -nı'a 'le 'Wləmugwlo 'mu, a-bu 'in-i po'o "bɔgvu -jeyi. -A'ba -tita -Lago -ke -a'ba -Koyi Zezii Kliisi -nı 'sɔn -wvnna amu "niti 'le vñ 'ke amu -pɔlv'a bhlubhlua "nyu!

'Pɔlv 'ybha-o'o ɔ -ke Zezii'a nyu-v -nı'a 'le 'Wləmu 'ke 'yıye

VIII A -gblee, -antanyı, 'in-i 'po-o -Lago 'sɛɛ a'ba dı 'wee 'le *Zezii *Kliisi'a 'nyñi 'mu, -ekedımaa, 'kpa a ku'a "yi 'bho a'ba -Lago'ɔ -jeyi, 'ya 'nyñi -wa'a-a 'bhłıkpi 'wee 'kpi ti.

IX -Lago -ke lbhv 'in-i nu'a 'an -pɔlv'a kłe ti 'le 'in-i za'a 'ɔ "yu'a "dızıgi 'mu a, -bho 'in -ka a'ba dı ɔ *wɔn gbo-o po, -ka 'an 'mate'a amu gbo -ziaka, ɔ yibo nı-o'o. A'ba 'nyñi'a bɔ 'le 'an -Lago'ɔ wɔngbopowlu 'li "kɔmu.

X Lɛ-ɛ 'bhle'a 'nyñi -ɛ -ke dı 'in-i po 'ɔ 'wɔn gbo, 'inne 'mo-o 'ɔ 'gwlv 'ke 'wɔn 'le ɔ 'ke 'inmu "yiti"tayi 'le 'wı -lreɛɛ 'li 'in 'ke 'le amu gbo yi 'le 'in -ke a 'ke 'yıye.

XI A'ba 'tu-v 'lbha'a 'inmu-ɛ tenyı. 'ɛ dı 'in 'bɔ'ɔ ti 'in 'ke 'le a gbo yi 'in -ke a 'ke 'yıye, 'le,

'mvtikukue *-Lago'c Lisaazuzu "nyi'a 'inmu a, a
'ke ε 'ye -lreε 'le ε 'ke amu 'kpı 'mu po.

XII 'Bho 'ε lemu a, 'in 'bɔ-ɔ ti -a 'ke 'kpa "yipopo.
A'ba -Lago'c "gwlidee 'ke 'inmu 'kpa "yi po 'le
'an -Lago'c "gwlidee 'ke amu 'kpa "yi po.

XIII 'An 'lotu'a "nynuu-a, -ka 'in-i na'a 'le a
gbo'a yiyyidı -tɔɔ ti 'le 'an 'ye'a "yiflɔε, 'in 'ybha-
o'o 'le a 'ke 'na yibo. Lε-ε -ke dı 'in 'bɔ'c ti 'in
'ke 'le a gbo yi, 'inne 'mo-o, -ka 'in-i za'a Zezii'a
"dı 'le 'bhlikpı -lru "kpiti 'le nyu de 'i "gwli үn
'wɔɔn 'ni a, 'ka-a 'in 'ybha'o 'in 'ke i amu -bodi
'mu-za -lreε. -Bho ε -ni -kaa, "lemnui -Lago'c wlu
-see 'plu 'kpa yi, ε-ε 'ye-e lbhu -nu -mu 'le a'ba
"klumu -lreε 'le 'in 'ke ε 'ye legbe.

XIV A 'ye li-ɔ, ε -se a'ba "se 'in 'ke -Lago'c dı
-bodımu-za -ko, nyu 'wee mo'o: Gleki o, nyu-
-se'a-a Gleki o, leyriyibomu o, nyu-υ -se'a-
a leyriyibomu o, 'inne 'in 'ke Zezii'a "dızıgi
gbokpa. Lε-ε "sri'a 'inmu "yi 'in 'ka nu a, 'inne
'ka-a!

XV 'E dı, a-bu -ni'a 'le *'Wləmu a, 'an -pɔlu
'wla'a amu "yiti 'in 'ke 'le a gbo yi 'le 'in 'ke amu
Zezii'a "dızıgi -bodi 'mu-za -lreε.

"Dızıgi -ke wɔnkuε -na'o

XVI A 'ye li-ɔ, -bho 'in -ka Zezii'a "dızıgi 'mu-
za, 'in -ce'ε-ε "yrili, 'ya dın'a 'lbha 'inmu, -
ekedımaa, -Lago'c wɔnkuε -ni'e-e 'le ε 'mu. ε
-ni'a 'tɔ -kaa 'mu a, nyɔ'o nyɔ-ɔ de'a Zezii "gwli,
ε-ε 'puun no-o'o. 'Zuifu "we ε 'wluu'o "yi -tanyı,
'le, nyu-υ -se'a-a *'Zuifu, ε 'ye υ -ye -lreε.

XVII A -gblee, -ka -Lago'c nu'a 'le nyɔ 'ke "yisreεyi
"du 'bho 'c "yigbeyi a, 'le i-bı "dızıgi 'mnı 'li

'ε "yri'a 'bı 'wlı-o'o nyunu -bodı. Nyɔ-ɔ de'a ɔ-bɔ -Lago "gwli cunnı, "du'o "yisrεeyi 'bho 'ɔ "yigbeyi, 'le 'ɔ "yisrεεε nı 'ɔ lbhu 'mu 'le 'ɔ -Lago'ɔ "gwlidεε-ε 'kpa'a "kpi -zɔɔ. Wlu-u 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgu 'li, 'ka-a ε 'lε'o; ε na: Nyɔ -yo de'a -Lago "gwli a, 'nno "du'o "yisrεeyi 'bho 'ɔ "yigbeyi, cunnı 'ye'e tinιezegε.

Nyu'a kle-ε 'mo-o "nyinynidi'a nımu

XVIII-XIX ı -nı'a -kaa 'mu a, dı nyu 'ka yibo 'bho -Lago'ɔ damı, ı -nı'e-e gbaa! 'ɔ "bhuo-o tbı 'ı nyunu "yri 'le nyu'a ple -Lago. Dı ın nı'a se "yrili-nmɔ. 'Wa "nyinynidi -ke 'wa "nyinynikpli ın nı'a 'le ın se'a 'bhεε ın 'ke "yisrεemu "du 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi a, 'nnı "du'o ın -bonyunu -tanie bhı 'mu 'le ın se -ziadı yibo. 'Ε dı, -Lago'ɔ 'ce ɔ -po'a nyunu kwa, ε 'wlı-o 'le yaku 'li 'le 'ε "yri 'ye "piemu 'kpa.

XX -Ziadı mo'o. -ε -sɔ'ɔ 'bho 'kmı'a tiyinamu 'le ε 'ye'a -zıan "kpi bhıla a, -Lago nyɔ'ɔ 'ye'a li a, lı 'wee ɔ -ya'a ti-e, 'ɔ wɔnkue-ε se'a "tiinamu 'bhle-e 'le -ka ɔ nınlı'a 'mvtı, nyɔ 'bhεε'o ɔ 'ke ı li'ye 'le 'ɔ nınuđı 'mu 'le ɔ 'ke ı -tɔɔ "kpi ti-na. 'Ya 'wee'a dı nyɔ -yɔ -ke 'de 'ka 'bho 'wlı -ɔ 'ka 'gı 'bhle, ɔ se -nı.

XXI -Ka -Lago -nı'a ti ın yibo nı-o'o "yribhuo 'mvtı 'le 'wa 'bhεε 'ɔ 'nyrı "yi, 'wa po ɔ 'sεε -lreε. 'Wa -naagı'a kle "bhiti'e-e 'le bhebheli gbo. 'Ε dı ın se -Lago'ɔ 'gwlıdı yibo 'le 'wa -pɔlv -kpe'o -bliblibli.

XXII Un-ı 'la-a 'wa "bhi lı'a yibomı, 'le, -ka ın "du'a -nıanıanyı 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, ın se ı yibo.

XXIII "Kəgwlelagə -ke 'nynı 'bhe'ε "yi, 'wa bvbə
nö. Nyunyɔ'c -kutalı, 'nnı vn -ybhe'ε 'mv, 'nnı
vn-υ bvbɔ'o. 'Wa lı 'mnı, -ka ı -nı'a, 'ka 'ka-a:
nyunyɔ'ma-a 'meyi, vn -ba'a-a 'c gvgəbolı-e nmi-
e nıkpi -ke -yi na nı'a 'bete, 'ya gvgəbolı 'mnı,
'nnı vn-υ bvbɔ'o.

XXIV 'Inne 'bhle'e 'nynı'a dı a, -Lago -zu 'v
kwa gbo 'le ɔ 'ye v 'wa "bhi'a "nyinynaagı
'mvti'wlaa, 'le, "nyinynidı nu 'v 'tu, vn-υ nu ı'o,
'le, lı -yi vn-υ nu'a 'wa "bhi'a ku "lruli, ı se
'muzaka -nı, ı-ı 'mo-o dındı.

XXV A -gblee, -Lago'c -ziadı vn zizia -nı'e sun
"yi. -Lago -yc -ya'a lı 'wee ti, 'wa bvbə nö. Un
-tbhe 'nɔ-c 'kpi 'le vn-υ bvbɔ'c 'c tiyalı. -Lago
-ke 'nynı nyɔ 'ka "yi'bheε "komu, 'nnı nyunyɔ
'ke bvbɔ. *ε -nı -kaa 'mv!

XXVI Lı vn-υ nu'a -laa, 'ya dı -Lago -zu 'v kwa
gbo; 'le, 'wa "nyinynaagı -ı se'a 'muzaka -nı 'le
-ı 'ma-a dındı, ɔ 'ye ı v 'mvti'wlaa. 'Nynukpakrı
-mnvv, vn 'bhɔ-ɔ "yrilimɔdı'a nvnvdı 'le vn -
ke vn -bonynukpakrı-ı "du'o "bha. l-bı kpli -nıı,
'nnı vn-υ nu'o.

XXVII 'Ka-a nyukpasi-i nu'o -lreε. Un-υ 'bhɔ-ɔ
'nyunukpakrı'a tibɔdı 'le 'wa "se-ε nvnv'o 'nyñɔ
'mv. Lı-ı se'a nvka -nı, 'nnı vn-υ nvnv'o "lruli.
-Klaabodı vn-υ nu'a, 'nnı 'ye 'wa "bhi -Lago'c
-zigle -kpvn -nı mu.

XXVIII 'Bho 'ε lemu, -ka vn se'a -Lago ti'bɔ vn 'ke
ɔ yibo a, -ka -lue 'mnɔ 'ka-a ɔbɔ -zu 'v kwa gbo
'le ɔ 'ye v 'wa "nyinynaagı 'mvti'wlaa. 'Le, lı-ı
se'a nvka -nı a, vn-υ mu 'nı "lru.

XXIX 'Le ε -se bhebhe vn-υ nu ı -ko. 'Ya
"nyinynaagıt u 'mnı-ı -nı'a 'le 'wa -pɔlv 'zɔ, ı

-die'e-e "yi: Un-*v* nvnv-o "nyinynidi "lruli, *v*n-*v* 'mū-e "yri 'bho *v*n -bonyunu'a l̄i "kpi 'le *v*n 'bhle'e 'wa "m̄nyni, *v*n-*v* 'lbha-a "kui, *v*n -ke nyv-*v* j̄e-o'o 'le *v*n 'bhle'e "yrabha, 'le *v*n-*v* nyni'e 'mna 'm̄v. 'Ya 'wee "yi-e 'le 'wa -p̄olv 'z̄o. Un -n̄i'a -bhla -kaa, *v*n 'bhle-e w̄onwlu 'bho nyv 'kpi.

XXX Un-*v* 'nyni-e *v*n -bonyunu'a 'nyni w̄on 'le *v*n -ke -Laḡo dede'e "yi. Un-*v* "jree-e nyv, 'le *v*n-*v* 'bh̄ee'ε 'wa "bhi "yi 'le *v*n-*v* "du'o "plinplinm̄v, 'le 'wa "nyinynidi *v*n-*v* nv'a popo'o 'b̄i 'm̄v 'le 'wa "du'o 'bho -t̄ita -ke 'lotv.

XXXI -Bho *v*n -ka "nyinynidi nv, 'ya 'lbhaa nv d̄n "yi -l̄ee, -bho *v*n -za d̄i 'm̄v, 'wa -de 'wa wlu lemu ti, *v*n se d̄ikm̄ee 'm̄v'btle, 'wa 'yye ngaze.

XXXII A -gblee, nyv-*v* nv'a 'ya l̄itu a, -ka -Laḡo'č -zigle 'ye 'v -kp̄vn m̄v 'le *v*n 'ke 'm̄e, *v*n yibo n̄i'o'o. ε -n̄i'a -kaa 'm̄v a, *v*n-*v* nv -t̄o, 'le ε -se 'bho'a "se *v*n -tri -ko. Nyv-*v* nv'a t̄-b̄i l̄i 'm̄ni, *v*n -ke *v*n-*v* 'po-o wlu -dalue.

II

-Laḡo'č "yisr̄eezigle

I 'Inni 'bhle'e 'nyni'a d̄i a, -gw̄l̄onyunuč, -n̄i'm̄o kpa'a -iñ -bonyunuč d̄i "yi, -bho koo -iñ -n̄i, -a kp̄vn'o -a'a "bhuo -zigle, -ekedimaa, l̄i -ke d̄i -a kpa'a -iñ -bonyunu d̄i "yi 'le -iñ 'ke v -zigle -kp̄vn a, 'Inni -a'a "bhuo-o nv'o. 'E d̄i -a'a 'd̄e -see 'bho -b̄o yi.

II -Ziadı mo'o. Nyv-*v* nv'a 'ya l̄itu, 'le -Laḡo 'ke v -zigle -kp̄vn a, -ka č 'bhle'a 'ḡi, -a yibo'o-o 'na, -ekedimaa, čb̄o-č'č nyč'č -zigletusu 'sreč'ε-ε "yi.

III ε -n̩'a -kaa 'm̩ a, -gwłɔnyunu, c̩m̩n̩i-, kpvn'a -in -bonyunu -zidle, 'le, l̩ vñ-ñ n̩'a, -unm̩ nu 'i a, -in 'de-e "gwli -c̩m̩n̩i 'ke -Lago'c -zidle w̩n̩ 'm̩ c̩e'ε?

IV -Ale, -Lago'c 'limuwɔnnɔmɔe-ε 'p̩iple'a ti, -ε -ke 'c "yibh̩egwlikue, 'nn̩i -a'a 'la'a le'ε? -In se yibo -ka -Lago'c fuo'a -unm̩ w̩n̩ 'le -in 'ke -a'a "nyinynidi "yiyibo 'le -in 'ke 'le o gbo "bhiti?

V ε -n̩'a -kaa 'm̩ a, -a'a -naagl'a "yisuee -ke -a'a -pɔlv'a "yikmue'ε d̩ -in -see 'w̩n̩ -in 'ke -a'a "nyinynidi "yiyibo. 'E d̩ -a ya'a -a'a "bhuo -Lago'c -zidle "kpi. -Bho -Lago'c "yisreee 'kpa "piemu 'c -zidle'a zɔ, 'bho 'm̩n̩ 'bho-o 'c -zidle 'ke -unm̩ -kpvn -n̩,

VI -ekedimaa, le"o le nyu-ñ nu'a, 'nn̩e -Lago'c 'ye ya-gbu m̩ 'le o 'ke v le "lrulinu.

VII A 'ye li-o, nyu-ñ ku'a 'kpa "yi -v nu'a -zegε ε, -v 'bɔ'c ti vñ 'ke 'nymi 'wl̩ 'le vñ 'ke -deyideyi 'm̩ ti-de 'bho -Lago'c "yigbeyi 'le -v 'bɔ'c ti vñ 'ke "kɔgwletinie 'ye a, 'wa nyutu -Lago'c "nyi ε'o.

VIII 'Le nyu-ñ 'bɔ'c 'wa "bhi'a -zegε'ε "se ti, 'wa 'w̩n̩ vñ 'ke -ziadı 'b̩ -na a, 'le vñ-ñ ple'a "nyinynidi kli, -Lago -see 'wa ngaze 'ye yi. 'c̩ekvta -n̩ 'nu-ñ "kpi.

IX Nyu 'wee nu'a "nyinynidi a, ngazeε -ke 'kleyeeε 'ke v "kpi bhla mo'o. *'Zuifu ε 'ke 'm̩'nyaa -tanyi 'le -yu -se'a-a 'Zuifu 'ke le -kɔ.

X 'Le, nyu 'wee nu'a l̩zgl'a damu, -bho vñ "du 'Zuifu o, -bho vñ -se 'Zuifu o, -Lago 'ke 'wa d̩ zi 'le o 'ke v 'nymi "kpi po 'le 'wa -pɔlv 'ke bhlu.

XI -Ekedimaa, -Lago'c 'te nyu 'm̩.

XII A -gblee, nyu 'wee -se'a-a 'Zuifu, *-Lago'c gba

*Moyiizi "nyi'a 'Zuifu, -v se'a 'ε "bəgv 'bhle, -bho vñ nu "nyinynidi, 'wa "nyinynidi'a kamv vñ-v 'mε'o 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi: ε -se gba 'mne'ε kamv -zidle 'ke v kpvn -ko. 'Le 'Zuifu -mnvv -bodi, vñ yibo'o-o gba 'mne. -Bho vñ nu "nyinynidi, gba 'mne, 'nnε -Lagɔ 'ye v -zidle -tu -ni mv.

XIII -Ekedimaa, nyɔ-c 'wɔn'c -Lagɔ'c gbawlu 'bɔ, ε -se 'cnni 'ma-a "yisrεyi -ko. -Ka gba 'mne 'le'ε, nyɔ -yɔ nu'a -kaa, 'nnɔ -Lagɔ 'la'a "yisrεyi.

XIV Nyv-v -se'a-a 'Zuifu, gba Moyiizi "nyi'a 'Zuifu, -v se 'ε 'bhle, -ka gbawlu 'mne 'le'ε nyɔ 'ka nu a, -bho vñ -ka 'ya -yi kpvan'a wɔn 'bho-o "du, ε-ε to-o'o -ka ε -ni'a 'le 'wa -pɔlv gbo 'le ε-ε po 'v -jolv gbo. -Mnεε -se -ye 'cni-ε'ε 'le "bəgv 'li -ko.

XV A -gblee, li vñ-v nu'a, 'nni to'o -ka -Lagɔ'c gbawlu 'cni-ε'ε ka 'le 'wa -pɔlv 'zɔ. Li vñ-v nu'a, 'le 'wa 'limv 'wa "bhi yibo ni-o'o, -Ekedimaa, 'le 'wɔ -lreε 'li, -bho vñ -na -tɔv ti, 'wa "bhi'a 'gwlv -zu 'v-v 'gi 'le zɔ -lreε 'li ε-ε tutɔ 'nu "kpi.

XVI -Nɔc -ke ti -Lagɔ 'ka *Zezii *Kliisi 'mu -zi -ni, 'le, li 'wee "zize'a 'le nyv'a -pɔlv 'zɔ, c 'ke 'i "piemu po 'le c 'ke v -zidle -tu, 'nni 'ka-a! Zezii'a "dizig̊i 'in-i za'a 'mu a, 'kla-a i 'le'o.

'Zuifu'a -kpvn 'wa gba "yi

XVII 'Bho 'ε lemv 'tɔ c, -inmɔ po'a "lru -gbeke, -c 'la'a 'c "bhuo *'Zuifuyi, -a 'pεε-ε *-Lagɔ'c gba 'mu 'le -a ya'a -a'a "bhuo "yrili -a'a -Lagɔ'c gbayiboe'ε d̊i.

XVIII I -ni'a -kaa a, -in na -in yibo'o-o -Lagɔ'c 'gwlvdu 'le -a'a -Lagɔ'c gbawlu 'mu -in na -in yibo'o-o "nyinynidi -ke -zεgε'ε lizızaka.

XIX 'Le -a'a -pɔl̩u gbo -in 'de-e "gwli -ziaka, nyv-
u se 'i yibo, -inmɔ 'ke 'wa -jolvgbopoyi "du 'le -in
'ke u 'bho zo "yi -ya un 'ke 'le -kuyre 'mʊ 'wlv'a!

XX -In 'de-e "gwli -ziaka, nyv-u se'a 'ya l̩tu
yibo, -in 'bhɛɛ'o -in 'ke u -jolv gbo po, 'le, nyv-u
'kpa'a 'bho -Lagowlu'a -jeyi -lreeka, -in 'ke u -to -
lrɛɛ'ɛ! -In yibo'o-o -Lago'ɔ gbawlu'a d̩i, -mnaaa'a
"bhuo de'e "gwli -ziaka -mnɔɔɔ yibo'o-o li 'wee'a
-zizagbi 'le -in 'ke 'ya -ziadı nyv -tɔ ma'a?

XXI -Gblee, -inmɔ 'la'a -a'a "bhuo nyv'a -
jolvgbopoyi, 'le, leedı -a'a 'cre'ɛ -a'a "bhuo
'mvti'a? -Inmɔ 'tmvv'a nyv: A'ba "yri -le!, 'le,
lee -ke d̩i -mnaaa-a "yri'e -lrɛɛ'ɛ?

XXII -Inmɔ 'tmvv'a nyv: A'ba 'ye -yranynɔbha
-le!, 'le, lee -ke d̩i -a'a "bhuo-o nu 'i'a? -Inmɔ
nu'a -in 'nyɛ-ɛ kɔkui'a bvbɔɛ 'mʊ, 'le, lee -ke d̩i
-a "yri'e kɔkui'a li, 'le -a 'ye 'nɪ "wlile ti'a?

XXIII -Inmɔ 'bhɛɛ'ɛ -a'a "bhuo "yi -a'a -Lago'ɔ
gba'a yibokamu, lee -ke d̩i -a 'naa 'ne "yi, 'le -a
nyni'e 'ɔ nyni wɔn'ɔ?

XXIV A -gblee, -kaa ε 'cn̩i-ɛ'ɛ -kaa 'le -Lago'ɔ
'bɔgv̩ 'li na:

A-bv 'Zuifu'a d̩i, "sesinyv-u nyni'e -Lago'ɔ 'nyni
wɔn.

XXV -Ziadı mo'o, a-bv 'Zuifu, a "du-o
*klɛmumumu 'wee; ε-ɛ 'tɔ-ɔ nyv na, a-a 'mo-
o -Lago'ɔ nyv. -Bho a -ka 'ɔ gba "yi-ikpvn,
"lemn̩i, ε-ɛ 'mu-o "yrigbɔ, 'le, -bho a'ba -kpvn
ne "yi, a'ba klɛmumue-ɛ 'kpa'a 'pl̩. Nyɔ-ɔ -see
'ɛ nu, nyɔ 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke ɔ amu "yi-zrɛ -nɪ.

XXVI 'Kla 'mnɔ'ɔ d̩i a, nyv-u -se'a-a 'Zuifu, -v se'a
klɛmumue yibo, -bho, gba'a -yi 'bhle'a 'kpvn, un -
kpvn 'nɪ "yi a, 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi un kɔɔ'ɔ -
c-ɔ

nyu-*v* mu'a klε 'mu.

XXVII A 'ye li-*o*, a-*bv* 'Zuifu, a "du-o kləməmumə 'le a 'bhle 'e -Lago'c gba. ε -ni'a -kaa 'mu a, a'ba -kpvn ne "yi. "Sesinyu se'a kləməmumə yibo, 'le vbu 'ke ε "yi-kpvn, vñ 'ke abv -zi a, -Lago'c 'wɔɔn 'nu-*v* "kpi 'le a'ba "bhi-i sie'e 'bho 'c 'cəkuta'a -belu 'zɔ.

XXVIII ε dí a, yɔɔ 'ma-a 'Zuifuyizege ε, ε -se 'bho 'Zuifugluuwɔnyi'a 'wlwvlva'a dí -ko. 'Le kləməmuməzege, ε -se nyɔ'c ku -ye vñ cε'ε "yi'a dí -ko -lreε.

XXIX ε -ni'a -kaa, 'Zuifuyizege-ε 'mo-o nyɔ'-c -ke -pɔlv gbo -Lago'c nu'a lbhvzege. 'Le, 'c nyɔtu'a kləməmumə, 'ε 'wlw 'c "bhuo 'mu. 'E 'mu'yibole -tɔ'c -ka c "du'a -Lago'c nyɔ, -Lago'c "du 'ε 'le 'c -pɔlv 'zɔ 'le *'c Lisaazuzu 'mu. 'Le 'ε lbhvту -ke gba -ε 'cnı-ε'ε 'le "bɔgv 'li se le -lue 'mu-ni. -Lago'c "bhuo-o 'wɔɔn'c 'c nyɔtu "kpi. ε -se nyunyu nv ε -ko.

III

I ε -ni'a -kaa 'mu a, leelε -a'a 'Zuifu'a "dudua 'ke 'tɔ -ni'mu "nyi'a? -A'a kləməmumə, lee -ke le ε 'ke 'tɔ 'mu'bhle -in 'ke 'ye'a?

II A -gblee, 'le 'ε 'fɔ 'wee gbo -zigi'a -dadudu-u -ni'e 'le. 'Ya -antanyinε 'ka-a: 'Zuifu, 'inu -Lago'c -tbha'a 'c wlu.

III ε -ni'a 'tɔ -kaa 'mu a, 'wa "klumv'a nyɔtɔlv -see 'c wlu 'mne 'wɔɔn. -Bho a-bee -mnvñ popo 'gwlvti 'le, -Lago'c 'ke -ziadı'a dí 'bhɔ ma'a?

IV -Gba, 'kla -ko! -Bho koo ε -ni 'mu nyɔ se 'ki 'bhεε c 'ke nyu'a -dadudu'a wlu 'mu'pεε, -bho koo ε -ni 'mu -Lago'c -mnɔɔ 'bhle-e 'gi. -Ka c 'lε'ε,

'ka-a ɔ 'ke nu "kəmə. A 'ye li-ɔ, 'bho 'ya damə -kaa ε 'cni-ε'ε -kaa 'le -Lago'ɔ "bəgə 'li:

-Inmə -Lago, -bho -in -ka wlu a, -ziadı 'wlu'o 'le -a'a wən 'mu, nyu 'wee 'ke i yibo mo'o.
'Le, -bho nyə kpa 'ki -inmə dı "yi, -a'a "yisrəεε'ε dı nyə-ɔ -ke -zigle 'ka -inmə kpun, ɔ se -ni. -Inmə -naa, -inmə lu'o tu.

V 'Le, -bho nyə nu, -a'ba "nyinynidı -a nu'a, i-
'flo-ɔ nyu "yrikvı 'mu 'le vən 'ke i yibo -ka -Lago -
mnccə 'sreεε'ε "yi, 'le 'ɔ nu'a "nyinynidı, wlu'a yεε
-a 'ke v 'kpi "du'a? -Mnıı 'le, -a'ba "nyinynidı'a
dı, -bho -Lago -ya -amu 'kleyeeε "kpi, -a 'bhεε'o
-a 'ke, ɔ se "yi'srεε, nu-ae? Koo ma'a? Wlu 'in
'bhle'a -da kwa, nyutolv-v 'za-a 'ya bhebhewlutu
'mu-ε.

VI 'In na: -Gba, 'kla -ko! -Lago 'sreεε'ε-ε "yi. 'Le,
-bho ɔbɔ se "yi'srεε 'le, koo -ke kamə ɔ 'ke nyu
-zigle -tu'a? ɔ se ε 'bhεε.

VII Nyu -lrvv 'bhεε'o vən 'ke na, -ka nyə se'a
'bhεε ɔ 'ke -a'ba wlu 'mu'pεε, 'inns 'ke nyu
"yrikvı 'mu -flo 'le vən 'ke -Lago'ɔ -ziadı "yrlili-
gwε, 'le vən 'ke 'ɔ 'nymı "yi'bhεε; ε -ni'a 'tɔ -kaa
'mu 'le, lee -ke dı -Lago'ɔ -zigle -ni'e -amu "kpi
-a'ba "nyinynidı'a dı'a?

VIII -Bho ε -ni -kaa a, lee -ke dı -a -see -kaa nyu
"yi'lε: -A nu "nyinynidı 'le -zεgε 'ke "piemə 'kpa
'le nyu 'ke ε 'ye'a? A -gblee, nyu -lrvv-v 'cε-ε
'inmə 'litı. Un na: 'An 'bhuo-o -za'a 'ya lıtı 'mu.
A 'ye li-ɔ, v-bv nyu 'mnu, -Lago'ɔ -zigle -ni 'nu-v
"kpi. -Bho ε -ni nu "kpi, ε 'sreεε'ε-ε "yi.

"Yisrεεyi se -ni 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi

IX -Bho 'in 'le -kaa amv "yi a, a-bee -mnvv -bodi 'le, -a-bv *'Zuifu, -a "du-o -zegə -a 'ye "sesinyv 'mv-z'i'a? -Gba! E se -kaa 'mv-ni. A -gblee, 'in -zi 'i 'mv-e see, -a-bv 'Zuifu -ke "sesinyv 'wee -ni'a 'kmv 'mv, "nyinynidı -kɔ'-ɔ -amv "lru 'mv 'wee.

X A -gblee, wlu 'mne's damv, -kaa ε 'cn-i-e's -kaa 'le -Lago'ɔ "bɔgv 'li, na:

Nyɔ -lue komu -ɔ 'ka "yi'srεε 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, o se -ni.

XI Nyɔ-ɔ yibo'a -ziadı, o se -ni: nyɔ-ɔ 'ybha'a o -ke -Lago 'ke -na, o se -ni -lrεε.

XII Nyv 'wee -tbhe 'nɔ-ɔ "kpi, 'le vñ "maa'a -ziadı'a -jolv da. Nyɔ -lue komu-u 'ka -zegə nv, o se -ni.

XIII -Bho zoko -flo wɔn, ngne-ε 'wlv'a 'le, -ka ε -nyni'a wɔn o, wlu-u 'wlv'a 'le 'wa wɔn 'mv, 'ka-a ε -ni'o. 'Le vñ 'bhle'e -miesre 'le vñ "maa'a nyv dı "yrili; 'le, -ka -bho sen nmu'a nyɔ 'le 'ε gu-u "vuvlo'a 'le 'o -polv 'gwlvli, 'ka-a 'wa wɔn -ni'o 'le nyv -bodi.

XIV Wɔn vñ 'bhle'a, -kmakmawlu -ke tutibhlawlu "yi'e 'le.

XV 'Wa sv 'fıun'e-e ti 'bho vñ -bonyunu'a nymɔ'ɔ tiwlanamu.

XVI Da"o -da vñ-v zi ni'a a, vñ-v 'nyni-e li wɔn, 'le vñ-v ya'a nyv 'kleyeeε "kpi.

XVII -Ka vñ 'ka -nyna 'le vñ 'ka "yi-flo o, vñ se 'na yivo.

XVIII -Ka vñ 'ka -nyna 'le vñ 'ka -Lago ple, 'le vñ 'ke o 'bho "du, vñ se 'na 'bhle -lrεε.

XIX A -gblee, -bho *-Lago'ɔ gba -tɔ 'ya lıtū, -a yibo'o-o na, li 'wee ε-ε tɔ'ɔ o, nyv -Lago "nyt'a gba 'mne, 'in nv ε-ε tɔ ni'o. -Bho ε -ni -kaa 'mv a,

nyu 'mn̩u -see na, wlu-u 'cn̩i-ε'ε, "sesinyu'a "se ε ge'e "yi, -nu yi. 'E wlutu 'wla-a nyu 'wee bo 'mu ti 'le ε 'ye nyɔ'o nyɔ'-c -m̩iε lisān 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. 'Inne -kpvn'o nyu 'wee -zige, 'le, -yɔ 'ka ti-sie, c se -ni.

XX 'Ka-a ε 'ke 'mu-ni; -ekedimaa, nyɔ'c "bhuo'a 'mutikukue'ε 'muρεεε 'le c 'ke -Lagɔ'c gba "yi-kpvn'a kamu, -c 'ka "yisrεεyi "du 'bho 'c "yigbeyi, c se -ni. A -gblee, nyɔ'c "bhuo'a "nyinynidi c-c nu'a, gba -mneε-ε tɔ 'nɔ-c -da, 'le c yibo'o -ka c "du'a "nyinynidi'a nuyi gbaa!

*-Lagɔ "duu'o-o nyu "yisrεεmu 'wa *Zezii'a
"gwlideε'ε dī*

XXI-XXII 'Traamu 'tɔ c, nyɔ'o nyɔ'-c de'a *Zezii *Kliisi "gwli, -Lagɔ'c 'limu'a wɔnnmɔkamv, -Lagɔ -flo'c-c-jolv "yiti 'le c 'ke "yisrεεyi "du 'bho 'c "yigbeyi. 'Le ε -se nyɔ'c "bhuo'a 'mutikukue'ε 'muρεεε 'le c 'ke *-Lagɔ'c gba "yi-kpvn'a kamu -ko. -Ka -Lagɔ nu'a 'le nyu 'ke "yisrεεmu "du 'bho 'c "yigbeyi, 'ε "yri'a 'bi-i 'wlu'o. C gba -ke 'c wlu'a 'mutizamu -za'a dī 'mn̩i 'mu see -lrεε.

XXIII A -gblee, nyunyu 'wee 'nu-o "nyinynidi 'bho 'c "yigbeyi. -Ka 'c 'nyni 'bhe'ε "yi a, 'le "yrilinmɔnyni 'mne c po 'ka -amu "kpi, -a 'ye ε -a'ba "bhi "kpi -za. Nyɔ -lue 'tūn, -Lagɔ 'mno 'ka ε-bε "yibhenyni 'mne wɔn"wuān a, c se -ni. C -ke ε -te'ε-ε -amu gbo.

XXIV 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dī a, -Lagɔ -tɔ'c nyu 'c 'limu'a wɔnnmɔε, 'le un 'ye "yisrεεmu "du 'bho 'c "yigbeyi. C 'nu -ε -amu "lruli bhubhu; -ekedimaa, Zezii Kliisi zetie'e -amu-ε 'le "nyinynidi'a -belu 'zɔ.

XXV-XXVI 'Innə -Lagə -za'a 'bho 'le 'c nymə 'ye ti'wla, 'le c 'ye 'mə. "Nyinynidı'a -belu -ε 'ke 'ka nyunu bhla a, 'inna 'ga'a Zezii "kpi ti. 'Le, nyu-v de'a 'c 'məmedı "gwli, -u 'wəcn 'nı a, c 'ye 'wa 'sraga -za 'bho -Lagə'c "yigbeyi 'le 'wa "nyinynidı 'ye 'v "kpi ti-gwə. -Ka -Lagə nu'a 'le 'c -zidle 'ye'a "nyinynidı lisan a, 'kla-a 'ka-a: "Nyinynidı nyu nu'a -benyi, c -see nyə 'ya dı su 'mu kpa, c -ku'o-o "gwli 'le ε 'ye -zian "kpi bhla. 'Le 'c -zigletusu -ε 'sreε'ε "yi a, c -zi -nı'e-e Zezii Kliisi 'mu 'le ε 'ye "piemu 'kpa 'le nyə -yə 'wəcn 'c Zezii'a 'məmedı "yi, 'inna -Lagə 'la'a "yisrəεyi 'bho 'c "yigbeyi.

XXVII -Bho ε -nı -kaa 'mu a, yee -sie'e 'bho -ε -ke dı nyə 'ke 'c "bhuo "yi'bheε'ε? -ε -nı'a 'tə 'bho, 'inna 'mo-o c 'ke "yisrəεyi "du 'bho -Lagə'c "yigbeyi. ε -se 'c "bhuo'a 'mutikukue'ε 'mvpεεε -ko. 'Inna 'mo-o, Zezii 'mə'ε 'c dı, c 'de -c "gwli'a dı mo'o.

XXVIII A -gblee, -bho ε -nı -kaa 'mu a, -bho nyə "du "yisrəεyi 'bho -Lagə'c "yigbeyi, Zezii c de'e "gwli'a dı mo'o. ε -se 'c "bhuo'a 'mutikukue'ε 'mvpεεεdı -ko.

XXIX A -bee -mnuu -bodi 'le, *Zuifu'a "sε -Lagə -kə'c? -Gba! Nyu 'wee -Lagə -kə'c. ε -se 'wa "sε -ko.

XXX A 'ye li-c, -Lagə -nı -lue 'tin. -Bho nyə de Zezii "gwli, 'le -in 'ke 'Zuifuyi "du o, -bho -in -se 'Zuifu -ko o, -Lagə 'mnə, 'cnni, po'o nyə "yisrəεyi 'bho 'c "yigbeyi.

XXXI -Bho ε -nı -kaa 'le, Zezii'a "gwlideε, 'inna nu'o nyə'c -kpvn 'tə -Lagə'c gba "yi -le'a? -Gba! ε -se -kaa -ko! -A 'wəcn-c -Lagə'c gba "kpi 'le -a

-ybhe 'nε 'mu.

IV

*Ablaamu 'de-e -Lago "gwli'a di ɔ po ɔ 'yisrεeyi 'bho 'ɔ "yigbeyi

I 'Le di -yi -ni'a -kaa 'mu 'le, -a'ba "na *Ablaamu -a -ni 'wee 'wlu'a 'mu, koo -a 'ke 'ɔ "kpidi 'le'ε? Leedi -Lago 'wɔɔn 'nɔ "kpi'a?

II -Bho ε "du 'kι Ablaamu'a nvnvdı'a di -Lago nu 'ɔ "yisrεeyi 'mu a, ɔ 'bhεε 'ko-o'o ɔ 'ke 'ɔ "bhuo "yi'bheε, 'le ε -se 'kι 'bho -Lago 'ɔ "yigbeyi -ko. A -gblee, ɔ -see 'na nu.

III "Lemnu 'le, wlu -ye 'cnι-ε'ε 'le -Lago 'ɔ "bəgυ 'li, koo ε 'le'ε Ablaamu'a di'a? ε na: Ablaamu 'de-e -Lago "gwli. 'Ε di ɔ 'lɔ 'ɔ "yisrεeyi 'bho 'ɔ "yigbeyi. 'Ka-a ε 'cnι-ε'ο.

IV 'Bho 'ε lemu a, -bho nyɔ -ka lbhv-υ nu, ɔ 'ke 'ε "pelemɔni 'ye mo'o. Nyɔ se 'bhεε ɔ 'ke 'ɔ "pelemɔni 'mne 'jεmɔni 'la. Le ɔ 'ka 'ye, 'inne mo'o.

V ε -ni'a -kaa 'mu a, -bho nyɔ se 'ɔ "bhuo'a nvnvdı 'mu'pεε, 'le ɔ 'ke -Lago "gwlidε a, ɔ-bɔ -Lago -ke 'limu -nmɔ'ɔ wɔn 'bho "nyinynidı'a nvnv "kpi, ɔ-ɔ 'la-a nyɔ 'mnu 'yisrεeyi 'bho 'ɔ "yigbeyi. 'Bho 'mnu 'tɔ ɔ, -mneε -ke "pelele se 'mu'bheε. -Lago 'nu -ɔ 'ε 'jεtu "lruli.

VI 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a di *Daviidi nu'o -lrεεke na: Nyɔ -yɔ de'a -Lago "gwli, -ka 'ɔ gba 'le'ε, -ɔ -see'a -kaa nu 'le -ɔ se'a 'bhεε ɔ 'ke 'ɔ "bhuo'a 'mvtikukue 'mu 'pεε ε, 'ɔ "gwlidε'ε di 'le -Lago 'ye ɔ "yisrεeyi 'la 'bho 'ɔ "yigbeyi a, 'ɔ nyɔtu 'wa-a ti.

VII A -gblee, 'o wlu-u 'cn̩i-ε'ε 'le -Lagobəgv 'li, ε na:

Nyu -yu -ke "nyinynidi'a d̩i -a'ba -Koyi -Lago
'bho'c 'le o 'ye i 'mate a, v̩n 'wa-a ti.

VIII Nyɔ -yɔ -ke "nyinynidi -a'ba -Koyi 'mnɔ'c -zre
-ni 'no "yi -o -flɔ'c "yi a, obo 'wa-a ti -ziaka.

IX 'Le tiwɛɛ Daviidi "si'a -laa 'nyni, *'Zuifu'a
"se ε "sri'e "yi'a? -Ale, nyu-v̩ -se'a-a 'Zuifu, 'wa
d̩i -ni'e 'bho-ε -lreɛ'ε? -ε -ke d̩i 'in-i dede'a -kaa
ti a, -a na 'bho Ablaamu'a damu a, o 'de-e -Lago
"gwli, 'ε d̩i o 'lo 'c "yisrɛeyi 'bho 'c "yigbeyi.

X 'Bho -nɔɔ 'mne ti 'le, kpli yɛɛ Ablaamu -ni'e
ti-o 'le -Lago 'ye o "yisrɛeyi 'la'a? O mu *kle 'mu
ɔ-ae, -ale, o -see -bhla kle 'mu mu ke ma'a? -Gba!
-Da o -see'a -bhla kle 'mu mu ke tukutuku, 'bho-o
o 'la -ni nɔ'o.

XI A -gblee, o 'lo 'c o, 'ε -nɔɔ zi-o 'le Ablaamu
'ye kle 'mu mu. ε-be klemuμue 'mne, 'inne 'mo
o o -ke -Lago -ni 'son'c *-ybheybhetite v̩n bhla'a
'muyibole. Le -Lago nu'a Ablaamu 'lruli, 'inne
'ka-a! O 'nu-o -kaa, 'le, nyu 'wee -v̩ -se'a-a 'Zuifu,
-v̩ de'a -Lago "gwli, 'le o-o 'lu 'v̩ "yisrɛemu 'bho
'c "yigbeyi, o 'ke 'wa -antanyin̩o "du.

XII 'Bho 'ε 'fɔ -lreɛ gbo a, -da Ablaamu -see'a -
bhla kle 'mu mu ke, o de'a -Lago "gwli a, 'Zuifu
"we -yu -za'a 'c "gwlideɛ 'seli, o-o 'mo-o 'wa
"naklagba. ε -se bhebheti'a 'Zuifu 'wee -v̩ mu'a
kle 'mu -ko.

XIII A -gblee, -Lago'c "bhuo 'ce-ε Ablaamu wlu
"kpit i o -ke 'c "nynuu'a "nynuu 'ke 'bhlikp̩i'a kle
-ko. O 'ka -kaa 'le ε, ε -se Ablaamu'a "bhuo'a
'mutikukue'ε 'mupɛɛɛ 'le o 'ke *-Lago'c gba "yi
kpvn, 'inne -Lago 'ye o 'mu li 'ε d̩i -ko; o 'de-e -

Lago "gwli 'le o 'ye "yisrəeyi "du 'bho 'o "yigbeyi.
'E dí -Lago cō 'o wlu 'mne "kpit.

XIV 'Le, nyu -yu 'pəɛɛ'ɛ 'wa 'bhi'a 'mutikukuɛ
'mu 'le vñ 'ke -Lago 'bho "du, -bho 'wa nyvñtu 'ye
'ki -kəkəl̩i 'mni, "lemnñ nyɔ'c -Lago'c "gwlideɛ
"du 'ko-o bhebhels, 'le, wlu -Lago -zɔ 'o -bodi
'mu, ε-ε 'kpa'a 'plv.

XV Σ -n̩i'a -kaa a, gba 'mne'ɛ -jolv-v 'ya-a nyu
-Lago'c 'ce "kpi. 'Le, -bho ε -n̩i da, nyɔ'c -kpvn
ne "yi; -bho ε se da -n̩i a, nyɔ'c 'ye 'ɛ "yinɛɛɛ li
-lrɛɛ.

XVI A -gblee, nyv-v de'a -Lago "gwli, 'o 'limu
-nm̩o -n̩i 'nv "kpi wɔn, o nv -ε'o 'le o 'ke ε v
"lrulinv bhubhu. Σ -n̩i'a -kaa 'mu a, le -Lago "si
-n̩i'a Ablaamu kwa 'nyñi a, 'o "nynuu'a "nynuu
'wee 'ke i 'ye. 'Le, 'Zuifu -yu -Lago'c gba "sri'a
"yi, ε -se 'wa "se'ɛ l̩i -ko. Nyu 'wee -se'a-a 'Zuifu
-v de'a -Lago "gwli Ablaamu'a ka, 'wa l̩i mo'o -
lrɛɛ. Ebε 'mne, 'inne -tɔ'o -ka nyu 'wee-e na'a
'bho -Lago'c -jeyi'a "na "du'a Ablaamu.

XVII 'Bho wlu 'mne'ɛ damv, -kaa ε 'cn̩i-ε'ɛ -kaa
'le -Lago'c "bəgv 'li see, ε na, -Lago na:

Ablaamu, -nm̩o 'in -za'a 'bho 'le -in 'ke
'bhlikp̩i'a -dadudu'a "naklagba "du.

'Bho -Lago'c "yigbeyi, -a "du-o 'o "nynuu'a
"nynuu. -Bho -Lago nv: Le -nɛɛ, -n̩i ti, ε-ε 'n̩i-e ti,
'le o-o za'a 'memv glu; obɔ 'mñc, obɔ 'mñc Ablaamu
de'e "gwli.

XVIII A -gblee, -ka -Lago 'kɔ o "yu "nyi, o 'de-e
'na "gwli "kɔmu. 'Le nyu -lrvñ na 'ki 'ɛ dítu -see
d̩i 'mu-ze yi; ε -n̩i'a -kaa 'mu a, Ablaamu -ccu-
'de-e -Lago -pɔlv "yi "kɔmu. -Ka 'kpi -see 'o "yiti-
wa, 'ka-a o "du'o 'bhlikp̩i'a -dadudu'a "naklagba;

-ka -Lago -zi 'i ɔ -bodi 'mu see ɔ 'ye'a na: -Ka
'cudri -die'a 'mu, 'ka-a -a'a "nynuu'a "nynuu 'ye
'mu-die mu, nu, 'ka-a ε -nt'o -ziaka.

XIX A 'ye li-ɔ, ε-be -co-n 'mnu mne ti a, Ablaamu -see'a -bhla "yu 'wlu ke, 'ɔ zuin 'bhεε'ε-ε zuin'a -gwl -muu. 'Le "yuwludu'a damu o yibo'o 'ɔ "bhuo ne- o'o. 'Le, -ka 'ɔ 'nynɔ Salaa jra'a -budu 'zɔ, o yibo n̄i'o -lreε. Ε -ni'a -kaa 'mu a, 'ɔ -Lagɔ'ɔ "gwlidεε -see -deni 'mu -sɔ.

XX Wlu -Lagɔ̄ -za'a 'mvu, 'nnu "ny'e Ablaamvu
"gwli'a "yikue. 'gwlidee 'mnu 'po -o 'kpi 'mu
'le o-o 'bhæe'ɛ -Lagɔ̄ 'nyu "yi.

XXI C yibo'o-o -ziaka, -bho -Lágó ce le wlu "kpiti,
ɔ 'bhéε'ɔ ɔ 'ke ε nu 'le 'ɛ letu-u nu ε'o.

XXII Ablaamu'a "gwlidee'mne'e kamu -Lago po 'yisrereyi. 'Ka-a ε 'cn̄-ε'le -Lago'c "bogu 'li.

XXIII -Lago 'c'oo'w Ablaamu "kpi, ε 'ka
"bəgə 'li 'cni-ε ε, ε -se 'c "se'ε "d1'a -zazakamu
-ko. ε 'cni-ε ε -a'ba 'wee'a d1 -lree.

XXIV -Lago -za'a -a'ba -Koyi *Zezii glu 'le
 'memu'a "klumu 'le o 'ye'a ti-ni -lree ε, -bho -a
 de o "gwli, 'ka-a o 'ke -amu "kpi'woon -lree.

XXV -Lago "nyi -o nyu -jeyi 'le o 'ke 'me -
a'ba "nyinynidi'a dı 'le o 'ye o glu -za 'le -a 'ke
"visrə̞emv "du 'bho 'ɔ "vighevi.

V

*Nyu-v "du'a "yisreεmu, vn -ke -Lagč wvnna-a
"niti 'le ɔ -ke vn 've -ybhe *Zezii'a dī*

¹ A -gblee, 'traamu 'tɔ ɔ, -a 'de-e -a'ba -Koyi
*Zezii *Kliisi "gwli'a d̥i -a "du'o "yisr̥eemu 'bho
-Lago'ɔ "yigbeyi; 'inne 'mo-o -abu -ke -Lago
wunna-a "niti.

II Zezii'a dı -a 'bhəɛ̌'o -a 'ke -Lago liny ni, 'le, -ka 'ɔ 'limv -nmɔ'ɔ wɔn -a'ba dı, 'le ɔ 'ye'a -amu 'wən wən "nyı -a 'ke ε yibo, 'le, 'wən wən 'mne, -a 'ke ε -kvtı 'sɔn -kpvn -nı -gli. 'Bho 'mno ɔ, -da -Lago -nı'a a, 'bho-o -a 'ke -nı. -ε -ke dı -a li'a 'bvbva, 'inne 'ka-a, 'le, -ka 'ɔ 'nyı 'bhɛ̌'ε "yi a, -a'ba ne 'ke -kaa -nı. ε -be 'jina ɔ 'ka -amu "kpi po 'mne ε, 'inne -a de'e -pɔlv "yi.

III 'Le ε -se 'ε "sε -ko. 'Kle -a 'ye'a a, Zezii'a dı -a li'e 'ε 'bvbva; -ekedımaa, -bho -a 'ye 'kle, -a yibo'o-o, 'le ε 'mν, "gwlikue-ε -nı'e 'le.

IV -Bho -a ku "gwli, 'le ε 'mν -a 'ke -zi -nı 'le -a 'ke 'kpayikumv "du, 'le ε 'mν, 'le-e -a'ba -Lago'ɔ -pɔlv yidee -ku -nı'e 'kpa "yi.

V 'Ka-a ε -nı'e 'mν'a dı a, ε -be -a'ba -Lago'ɔ -pɔlv yidee 'mne se 'bhəɛ̌ ε 'ke -amu 'kpi "yiti-wa; -ekedımaa, *'ɔ Lisaazuzu ɔ "nyı'a -amu a, ɔ -zi -nı 'nɔ-ɔ 'mν 'le ɔ 'ye 'ɔ nyı'a dıkməs 'le -a'ba -pɔlv "kpi 'pıple!

VI -Ziadı mo'o, -da -a se'a 'kpi 'mν'btle -a 'ke -a'ba "bhi zetie, -a -nı'a 'le "nyinynidı'a -bhalı 'mν a, -nɔɔ -Lago "du'a, ε nyı'a 'tun, 'bho-o Zezii Kliisi 'mε -nı'o -a-bv "nyinynidı'a nɔmν'a 'bı 'mν.

VII -Yee! Nyɔ yɔɔ 'bhəɛ̌'o ɔ 'ke 'wɔn, 'le 'ɔ -bonyunuɔ -ɔ -kpvn'a *-Lago'ɔ gba "yi, ɔ 'ke 'bho 'ɔ 'bı 'mν 'mε -nı'a? -Bho ɔ 'ke 'ε lətu 'wɔɔn ɔ, ε -kmu'o-o "yi. Nyɔ se yibo, -bheje nyɔ 'bhəɛ̌'o ɔ 'ke 'wɔn 'le ɔ 'ke 'bho nyɔzegε'ε 'bı 'mν 'mε -nı maa'a?

VIII ε -nı'a -kaa 'mν a, -ka -ke "bhuo -Lago -kma'a -a'ba dı 'le ɔ 'ye 'ε -tɔ ɔ, 'inne 'mo-o, -da -a -nı'a -bhla 'le "nyinynidı'a -bhalı 'mν, 'bho-o

Kliisi 'məs -ni'o -a'ba dı.

IX 'Le ε-be 'c 'memee 'mne'e dı -a "du'o 'tɔ "yisrəeməv 'bho -Lago'c "yigbeyi. -A -ni'a 'tɔ -kaa 'le, 'bho -Lago'c -zingle'a zo, 'inno -see -amu -Lago'c 'cekvata "kpi -za yi -lrəe?

X A -gblee, -da -a "du'a -bhla -Lago'c jekamu, 'le 'c 'yu 'mnc 'ye 'məs -a'ba dı; 'le -a -ke c 'ye "nitiwənnna. -A-bv -ke c -ybhe'e -laa 'tɔ 'le, 'c 'yu -lue 'mnc'c tini -see -amu 'bho c-bc -Lago'c 'ce'ɛ wən 'mu -za yi?

XI -A 'li-e 'bubva. -Yee -mne -se -bhla le -ko. Lε -ke dı -a 'ka 'bubva "yidebhle ce ε, 'inno 'mo-o, -Lago' -zi -ni'e-e -a'ba -Koyi Zezii Kliisi 'mu 'le -a -ke c 'ye -ybhe. 'Traamu 'tɔ -a -se 'c jekamu -ko.

*Adaa -ke *Kliisi'a "kpidi

XII A 'ye li-ɔ, le-ε zi'a -benyi a, 'inno 'mo-o, "nyinynidi -see'a -bhla 'nɔc 'kmv 'mu yi ke a, nyɔ -lue 'tin սn-ս 'la'a *Adaa, 'inno -ye ε'o. "Nyinynidi 'mne'e 'bı 'memee -za'a 'le, ε 'ye pa, 'le 'memee 'mne 'ye nyu 'wee "kpi ti'ga, -ekedimaa, nyu 'wee 'nɔ-o "nyinynidi.

XIII A -gblee, -da -Lago -see'a -bhla *'c gba *Moyiizi "nyi ke a, "nyinynidi -gwle'e-e 'c'nɔ 'kmv 'mu see, 'le -Lago -see i 'mu'cnaa, -ekedimaa, c -see -bhla 'c gba nyu "nyi ke 'le ε-be -c'nɔ 'mn̩ ti.

XIV ε -ni'a -kaa 'mu a, -ε -cs 'c Adaa'a -c'nɔ ti 'le ε 'ye'a Moyiizi'a ne -ye, 'memee 'ga-a nyu 'wee "kpi ti. -Ka Adaa 'naa'a -Lago'c wlu "yi, nyu-ս -ke "nyinynidi -ke 'c ne se'a gvgc, սn-ս 'me-o'o -lrəe. 'Le Adaa -mn̩, nyɔ -Lago "du'a -c 'ka yi, 'c "yitigvəyi mo'o.

XV 'Le ᵁn -se le -lue -ko. "Nyinynidı Adaan
nu'a, nyɔ se 'bheε ɔ 'ke ε -Lago'ɔ 'limu'a
wɔnnmɔe likpukpa -ni, -ekedımaa, nyɔ -lue 'tın'a
"nyinynidı'a dı nyu'a -dadudu-u 'me'o. 'Le -
Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmɔe 'bheε'ε "yi, ε 'ye lı 'wee -
zi. Le nyɔ 'ke ε likpukpa -ni, ε se -ni. ε-be -Lago'ɔ
'limu'a wɔnnmɔe 'mne, ε 'ka yi, ε -yi -ni'e-e nyɔ
-lue 'tın 'mu. 'Inno 'mo-o *Zezii *Kliisi, -Lago'ɔ
'je.

XVI 'Le, le 'je 'mne nu'a nyunu -bodi, ε -ni'e
'ε "bhuo'a -ka. "Nyinynidı -ε -yi -ni'a nyɔ -lue
'tın 'mu 'le 'ε lıkpka 'ye'a ti-wa, nyɔ se 'bheε
ɔ 'ke ε likpukpa -ni. Nyɔ 'mnc'ɔ dı -Lago'ɔ -
zidle -ni'e nyu 'wee 'kpi. 'Le 'traamu a, 'ɔ
'limu'a wɔnnmɔe ɔ -to'ɔ nyunu -bodi, ε 'bheε
"yi 'le ᵁ-bee 'mnu'a "nyinynidı 'kpna'o; 'ɔ
'limu'a wɔnnmɔe 'mne, 'inne po 'u "yisrəemə 'bho
-Lago'ɔ "yigbeyi.

XVII -Ka 'memee "du'a nyɔ -lue 'tın'a
"nyinynidı'a dı 'le ε 'ye'a nyu 'wee 'lru 'mu
-ko ɔ, -Lago se 'bheε, Zezii Kliisi 'ma-a -kaa nyɔ
-lue 'tın 'lreε, ɔ 'ke 'ɔ dı "du 'le, nyu-υ 'ka 'ɔ
'limu'a wɔnnmɔeklagba 'ye 'le ɔ 'ku υ "yisrəemə
po, 'le ɔ 'ke υ "kögwlətiniezegə "nyı -gblokoo?

XVIII 'Bho 'ε 'lru "yi a, -ka nyɔ -lue 'tın'a
"nyinynidı ɔ nu'a dı 'le -Lago'ɔ -zidle-e kpvn'a
nyu 'wee, 'ka-a nyɔ -lue 'tın-i po'o nyu 'wee
"yisrəemə 'le ᵁn 'ke "kögwlətinie 'ye.

XIX A -gblee, -ka nyɔ -lue 'tın'a -Lago'ɔ wlu'a
"yinεεε'ε dı nyu'a -dadudu 'kpa'a "nyinynidı'a
nu'mu, 'ka-a nyɔ -lue 'tın'a -Lago'ɔ wlu'a
'bhoduεε'ε dı nyu'a -dadudu 'ke "yisrəemə "du
'bho 'ɔ "yigbeyi.

XX Koo -a 'ke 'tɔ -Lago'ɔ gba'a dı 'lɛ'ɛ? A 'ye li-ɔ, -da -Lago'ɔ gba -yi -nı'a a, 'bho-o "nyinynidı -ke 'ɛ wɔnkuε 'kpa -nı'e "piemu 'le 'ɔ gba'a "yinεεɛ-ɛ 'kpukpa'a "kpitı -zɔɔ. ɛ -nı'a -bhla -kaa 'mu a, -da "nyinynidı'a -dadudu 'pıple -nı'a nyunu "kpi a, 'bho-o -Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmoe 'kpa -nı'e "kpi tenyı -lreɛ 'le ε 'ye ε 'mu-zı,

XXI 'le, -ka "nyinynidı -ya'a 'məmeeɛ -gwłɔnyunu "kpi 'le ε 'ye 'v "yi'giga a, 'ka-a -Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmoe ɔ -ya'a nyu, ε 'ke v "kpi 'pıple 'le ε 'ke v "yisreemə po 'le -a'ba -Kɔyi Zezii Kliisi 'mu vñ 'ke 'kɔgwletiniɛ 'ye.

VI

Nyc -yc -ke *Zezii "sisri'a "yi, ɔ se 'tɔ "nyinynidı'a nvnva'a -jeyi -nı

I -Bho ε -nı -kaa a, 'le koo -a 'ke 'lɛ'ɛ? -A 'ke na: -A nı "nyinynidı 'le -Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmoe 'ke 'kpi'kpa tenyı ma'a?

II -Gba, 'kla -mnco -ko! -Ekedımaa, 'bho "nyinynidı'a damu, -ka nyc-ɔ 'mɛ'ɛ ε, 'ka-a -a 'ke 'tɔ -nı. -Ka -a 'ka "nyinynidı'a nvnva "lru-mu -nı, 'ka se -nı.

III A 'ye li-ɔ, -a'ba batizeeɛ 'le Zezii Kliisi'a 'nyu 'mu, 'inne -tɔ'o -ka -a -ke ɔ "sisri'a "yi. 'Le 'ɛ 'zɔ -tɛ'ɛ 'mu-ɛ. -Ka ε 'lɛ'ɛ, 'ka-a 'ka-a: -A-bu batizeeɛ'ɛ 'le 'ɔ 'nyu 'mu, -a 'wɔcn'o -ka ɔ 'mɛ'ɛ -a'ba dı.

IV Batizeeɛ 'mne, ε kɔkɔɔ'ɔ-ɔ -ka nyu 'gbaa 'nɔ ka -amu 'le -a -ke ɔ 'ye'a 'mɛ 'le vñ 'ye 'ɔ -amu 'gbaa 'le vñ 'ye'a tinmaze. 'Le, -ka 'ɔ -tita'a wɔnkuε -zɔ 'ɔ glu 'le 'məmu'a "klumu, 'le ɔ 'ye'a ti-nı -lreɛ ε, 'ka-a -a 'ke -nı 'le tinıɛlre 'li.

V A -gblee, -ka -a -ke ɔ "sisri'a "yi 'le ɔ 'məməɛɛ 'mu, 'le -a -ke ɔ 'ke "yi"sisri 'le 'ɔ tinɛ 'mu -lrɛɛɛ.

VI Le -a 'ka yibo a, 'inne 'mo-o, kplisua -a -n̄'a ti -bənyi, 'inni -ke ɔ 'mɛ'o 'bho nyvyrilbhaatu "yri 'le -a'ba "nyinynidu'a 'yvɛ -n̄'a -amu 'mu'a tinɛ 'mɛ'o 'le "nyinynidu -see 'tɔ -amu 'geyiɛ 'mu -kpvn yi 'bho le.

VII A 'ye li-ɔ, nyɔ-ɔ 'mɛ'ɛ ε, "nyinynidu se 'tɔ 'bhɛɛɛ ı 'ke ɔ 'lru 'mu -kɔ.

VIII 'Le, -bho -a -ke *Kliisi 'mɛ, -a yibo'o na, -a -ke ɔ -n̄'e-e ti -lrɛɛ.

IX -Ekedimaa, Kliisi -Lagɔ -za'a glu 'le 'məmu'a 'klumu, ɔ -see 'tɔ 'mɛ yi. 'Məməɛɛ se ɔ wɔnyi'bheɛɛ.

X A -gblee, "nyinynidu'a d̄i ɔ "du'o 'le ɔ 'ye kpɛ -lue 'tūn 'mɛ -n̄i. 'Traamu 'tɔ ɔ, ɔ -n̄'e-e ti -Lagɔ'ɔ kamu 'le ɔ 'ke 'ɔ lbhv nu.

XI A-bee -mnvv -lrɛɛɛ, a -ke Zezii Kliisi 'mnɔ "sisri'e-e "yi, nyv-v 'mɛ -n̄'a 'le "nyinynidu 'mu 'le -v -n̄'a ti vñ 'ke -Lagɔ'ɔ lbhv nu, a -zre -n̄i nu a'ba "bhi "yi!

XII 'E d̄i a, a'ba "tayi a'ba "bhi "yiti "nyinynidu'a kpvn amu 'geyiɛ 'mu -le 'le a -kaa *'bhlvku'a 'gwlvdu nu!

XIII A'ba "tayi a'ba "bhi "yiti a'ba -de 'le "nyinynidu'a lbhv 'li ti -le! A "nyi a'ba tinɛ'ɛ kłɛ -Lagɔ -jeyi, 'le, nyv-v -so'ɔ glu 'le 'məmu'a 'klumu vñ 'ye'a ti-n̄i -lrɛɛ ε, -ka vñ -n̄'a a, a 'ke -kaa -n̄i! A "nyi a'ba "bhi -Lagɔ -jeyi 'le a 'ke "yisrɛɛl'a nvnva'a 'kpv -de, 'le a 'ke ı nu!

XIV A -gblee. 'traamu 'tɔ ɔ, -Lagɔ'ɔ 'limu'a wɔnnmɔɛ-ɛ -kɔ'ɔ amu "lru 'mu. A'ba "bhi'a 'mvtikukuɛ'ɛ 'muρɛɛɛ -see 'tɔ amu "lru 'mu -

kɔ yi. 'ɛ "nyinynidı'a wɔnkuɛ -see 'tɔ amu wɔnyi'bheɛ yi.

-A nu -zegɛ "kɔmə

XV ε -ni'a 'tɔ -kaa 'mu 'le, koo -a 'ke 'le'ɛ? -Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmɔɛ-ɛ -kɔ'ɔ -amu "lru 'mu, 'le ε -se -a'ba "bhi'a 'mutikukue'ɛ 'muρεɛɛ -see 'tɔ -amu "lru 'mu -kɔ yi 'bho le'a d1 a, -a 'bheɛ'ɔ -a 'ke "nyinynidı nu'a? -Gba, ε se -kaa 'mu-ni.

XVI A 'ye li-ɔ, a'ba "bhi yibo'o-o na, -bho nyɔ ce 'ɔ "bhuo wlu 'kpiti 'le nyɔ -lrɔɔ kwa 'mu, nyɔ 'mnɔ-ɔ kɔ nɔ'o -ka 'ɔ 'geyikpaan 'le 'geyikpaan-a "du'o 'bho 'ɔ -kɔyi. -Bho ε "du "nyinynidı a 'ke 'bho "du a, "lemnii a 'nu-o "nyinynidı'a 'genynuukpuiñ 'le a 'me'o 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, 'le, -bho ε "du -Lago a 'ke 'bho "du a, "lemnii, 'inno -kɔ'ɔ amu 'le a "du'o "yisrɛɛmu 'bho 'ɔ "yigbeyi.

XVII A -gblee, 'in-i po-o -Lago 'sɛɛ, -ekedimaa, -bɛnyi a "du-o "nyinynidı'a 'genynuukpuiñ, 'le, 'traamu, -ziadı nyu -tɔ'ɔ amu a, a "du 'ɛ 'bho a'ba -pɔlɔ'a kle ti.

XVIII A zetie-ɛ'o 'le "nyinynidı'a kwa 'mu, a "du-o "yisrɛɛli a nvnua'a 'genynuukpuiñ.

XIX A -gblee, -ɛ -ke d1 'in-i kpukpa'a a'ba d1 'geyie'ɛ d1 li, 'inne 'mo-o, le 'in-i za'a 'mu a, 'in 'ybha-o'o a 'ke ε 'muti'wɔn -ka -zegɛka. -Bho 'in -zi i -kaa 'mu a, 'inne 'mo-o, -bɛnyi, "nyinynidı, -i se'a "yrili-nmɔɔ, 'inni kpvn'o a'ba tinie 'le 'geyie'ɛ 'mu, 'le -Lago -see amu "kpi'wɔɔn. 'Traamu 'tɔ ɔ, a "luo a'ba tinie 'mu 'le a 'ke "yisrɛɛli nu 'le a 'ke -Lago 'tu nu 'le ɔ 'ke amu "kpi'wɔɔn!

XX -Da a "du'a "nyinynidı'a 'genynuukpıun a, a'ba dı se 'le "yisrəelı'a nənəva'a dı "kpi -ni.

XXI A-a nu'a -kaa "cıcı 'le, leelə a 'ye'a? 'Ya kplitu -se -kaaa dünibhaadı? -Ekedımaa, ı 'bhle-e 'məməsə kli 'bho -Lagö'c "yigbeyi.

XXII 'Traamu 'tɔ ɔ, a zetie-ɛ'o 'le "nyinynidı 'mu'a dı a, a "du'o -Lagö'c nyu 'le ɔ -kɔ'c amu. Le a 'ye'a 'bho a, 'inne 'mo-o, tiniɛ-ɛ nu'a -Lagö 'tu, a -ke ɔ 'ke 'le 'ɛ 'li ti-de. ɛ 'bhle-e "kəgwletiniɛ kli.

XXIII A -gblee, "nyinynidı nyɔ-ɔ nu'a, 'inni yɔ ɔ 'məməsə -bodı 'bho -Lagö'c "yigbeyi. 'Le nyu-υ -ke -a'ba -Köyi *Zezii *Kliisi "sisri'a "yi a, 'je -Lagö nu 'υ "lruli bhubhu, 'inne 'mo-o "kəgwletiniɛ.

VII

Krvkpree'ɛ "kpi'a "yi.

I 'Lotu'a "nynuu-a, 'in-i 'po-o "yi, 'le, le 'in-i za'a 'mu a, a 'ke ε 'mvti'wɔn. Le 'in 'ka 'mu-za a, a yibo ne-o'o see, -ekedımaa, a yibo'o-o -a'ba gba "we. A yibo'o-o na, -bho nyɔ -ni ti, -a'ba gba -kɔ nɔ-o'o.

II 'Kla-a ε -ni'e -yranynɔ -bodı -lrəɛ. -Bho 'wa nyimie -see -bhla 'me ke, υn se "yi-flo. 'Le, -bho 'wa nyimie 'me ε, υn -flo'c-ɔ "yi.

III 'Le, -bho 'wa nyimie -ni ti, 'le υn -ke nyukpasu -lrɔɔ 'ke "bha "du a, nyu-υ 'lu -υ dıwɔnnyninynaakpu. 'Le, -bho 'wa nyimie 'me ε, "lemnı υn 'bhəɛ'ɔ υn 'ke nyukpasu -lrɔɔ kpa. 'Bho 'mnɔ nyɔ se 'bhəɛ ɔ 'ke υ dıwɔnnyninynaakpu 'la, -ekedımaa, υn -flo'c-ɔ "yi. Gba-a -ni 'ka 'bho υn -ke 'wa nyimie'ɛ 'nynımu, 'məməsə -ze 'ɛ 'bho-ε.

V 'Lotu'a "nynuu-a! 'Kla-a a'ba "bhi'a "kpidi -ni'o -lree. -Ka a -ke *Kliisi "sisri'a "yi, 'inne nu ε'o 'le a -ke *-Lago'c gba'a 'bhlebhlea 'ye "yrilisuso. 'Bho 'mno ɔ, a "du-o nyɔ -lrcɔ'c nyu. *Zezii Kliisi -Lago -za'a glu 'le 'memu'a "klumu, 'le ɔ 'ye'a ti-ni -lree ε, 'inno "du'o 'tɔ a'ba -koyi. 'E dì a, -a 'bhεε'o -a 'ke -Lago 'tu nu.

V A -gblee, -da -a'ba "bhi'a 'tunudı kpvn'a -amu 'geyie 'mu -benyi, 'bho-o "nyinyninaagi-ı -ni'a -amu 'mu po'o -amu -jolu gbo. 'Ya letu -so'c "yiglu, ı 'naa'a-a -Lago'c gba "yi, 'le, lı -a nu'a a, 'ya dı -a 'ye'e 'memee 'bho -Lago'c "yigbeyi.

VI 'Traamu 'tɔ ɔ, -a -ke -Lago'c gba'a "lrumukɔɛ ssɔ'sɔ'c-ɔ 'yrili; -a 'wlv-o 'tɔ 'ɛ 'kleyeeɛ'ɛ -belu 'zɔ; 'le -a -ni'e 'meyi'a ka. 'Bho 'ɛ lemu, *-Lago'c Lisaazuzu po'o -amu -jolu gbo 'le -a nu'o -Lago'c lbhv -lreeka. Ε se 'tɔ 'c gba -ye 'cnı-ɛ'ɛ -benyi'a ne'ɛ ka -ni.

Koo *-Lago'c gba-a nyna'a nyunyɔ'c?

VII -Bho ε -ni 'tɔ -kaa 'mu 'le, -a 'bhεε'o -a 'ke na: *-Lago'c gba se "yrili-nmɔ, nu'a? -Gba, -a se 'bhεε -a 'ke -kaa 'le. -Bho -Lago'c gba se 'kı yi a, -ka "nyinynidı -ni'a a, 'in -see 'kı -kaa yibo yi. -Ka "yrimiɛ "du'a "nyinynidı a, -bho -Lago'c gba se 'kı -kaa 'le ε, 'in -see ı 'kı -kaa yibo yi -lre. A -gblee, ε na: -A'a 'mu 'yri 'bho -in -bonyunyɔ'c lı "kpi -le!

VIII Lε ε-ε za'a 'mu, 'le ε 'mu "nyinyninaagi-ı yi ni'o 'le ε-ε za'a lı'a -dadudu "yiglu 'le 'an tinie 'mu 'le "yrimiɛ 'mne-ε 'kpa'a 'bho le. A -gblee, lı -Lago'c gba-a tri'a -jiɛ "kpiti a, -bho nyɔ -see

ι -bhla 'mvti'wɔn ke, 'bho-o 'o "nyinynidi'a 'kpa -ni'e "piemu.

IX -Bənyi 'kı a, lı -Lago'o gba tri'a -jie "kpiti, -da 'in -see 'i 'muti'wɔn ke -bhla a, 'le 'mna gbo 'in -flo'c-č "yi. 'Le, -da 'in 'wın 'i 'mvti a, 'an "nyinyninaagi 'ye "piemu 'kpa, 'le, -ka 'in ce'ę -Lago'o gba 'mu 'le 'in "du'a "nyinynidi'a nuyi, 'le, -ka -Lago'o -zigle -ni'a 'inmu "kpi, 'in 'ye 'na 'mvti'wɔn.

X A -gblee, gba 'ke 'ka 'inmu 'le "kəgwletinię'ę -jolu "yi -kpa -ni a, 'le 'mna -bodi 'le 'məmee'ę ne "yi 'in -ni 'ko'o 'bho -Lago'o "yigbeyi.

XI -Ekedımaa, ε-be -co-n 'mne ti, 'an "nyinyninaagi "maa'a-a 'inmu dı "yrili 'le ι 'ye 'inmu gba 'mne'ę dı -kpun 'le ι 'ye 'inmu 'məmee'ę -jolu "yi -kpa -ni.

XII ε -ni'a -kaa 'mu a, -Lago'o gba se 'bı li'btle. ε 'saa'a-a li, ε 'sreε'ę-ε "yi, 'le ε -nmo'o "yrili.

XIII Le-ε -nmo'o "yrili, ε 'bhęę'o ε 'ke 'inmu 'məmee -bodi -ya 'bho -Lago'o "yigbeyi'a? -Gba, ε -se -kaa -ko. "Nyinynidi 'wɔn'o 'ε "yri'a 'bı 'ye 'wlı 'le ε 'ye lezęge 'mne 'mu -zi -ni, 'le ε 'ye 'inmu 'məmee -bodi -ya. Le-ε 'ma-a "nyinynidi, 'inne 'ka-a: 'Ε wɔnkuε se "yigbena 'btle.

"Nyinynidi-ι 'zi-e nyunyuɔ wɔn

XIV A -gblee, -a yibo'o-o *-Lago'o gba 'wlı-o 'o 'bhuo 'mu, nyɔ se 'bhęę o 'ke 'ε dı "yidepo -ni; ε -ni'a -kaa 'mu a, nyunyuɔ 'mna "du'o. Nyunyuɔku 'in 'bhle'a li 'mo-o 'məmee -lręę; 'le 'in -po-ε'ę 'le "nyinynidi'a kwa 'mu 'pelı, 'le 'in -ni 'ε 'geyie 'mu.

XV -Ekedımaa, le 'in-i nu'a, 'an 'wen ε 'mvti; le 'in 'bɔ'c ti, 'an nu ε, le 'in-i ple'a, 'inne 'in-i kpa'a won.

XVI -Bho 'in nu "nyinynidi, 'ya nu 'inmu 'tv; 'le, -ka -Lago'c gba -nmɔ'c "yrili a, 'in yibo'o-o 'na.

XVII A 'ye li-ɔ, le-ε -ni'a 'le 'ε 'limu gblenyi, 'inne 'mo-o, -bho 'in -ni -bhla "nyinynikpli nuñamu a, ε -se 'an "bhuo ε-ε 'wlu 'mu 'ni -ko. "Nyinynidi'a 'yvε -ni'a 'le 'an -pɔlv 'zɔ, 'inne'ε 'wɔn'c 'inmu -bodi.

XVIII A -gblee, -ka lezegε se'a 'le 'an tinε 'mu -ni'a, 'in yibo ni-o'o. 'An nyunyɔyvε'ε dı 'in-i za'a 'mu; -ekedımaa, 'in-i popo-o 'gwłuti 'in 'ke -zegε nu, 'le ε -ni'e 'le 'an -pɔlv gbo. 'In 'ke ε nu 'le 'in se ε 'bhεε.

XIX A 'ye li-ɔ, -zegε 'in 'ybha'a 'in 'ke nu, 'an nu ε, 'le "nyinynidi 'in -see'a 'ybha 'in 'ke nu a, 'inne 'an-a nu'o "kɔmu.

XX 'Le le 'an-a ple'a, -bho 'in -ke ε-ε nu, ε -se 'an "bhuo ε-ε 'wlu 'mu 'ni -ko. "Nyinynidi -ni'a 'le 'an -pɔlv 'zɔ, 'inne nu'o -kaa.

XXI A -gblee, le-ε -ni'a 'le 'in 'mu lbhv -nuñamu, 'in-i 'ye'a li a, 'inne 'mo-o, -bho koo 'in 'ybha 'in 'ke -zegε nu, "nyinynidi'a 'wɔn 'inmu -bodi; ε -ne-ε 'inmu "kpiti.

XXII -Bho koo ε -ni 'mu, 'le 'mna-a'a -pɔlv gbo a, -Lago'c gba-a nu'o 'inmu 'tv.

XXIII ε -ni'a -kaa 'mu a, *'bhłvku'a 'tunvdi -ke 'an -pɔlv'a 'tunvdi-i dede-e "yi 'le 'in 'mu, 'le 'ya 'an 'bhlebhlesv se le -lue 'mu-ni. 'Le "nyinynidi'a ne-ε kpvn'o 'inmu 'geyie 'mu, 'le 'in-i 'du 'ε 'bho 'le ε 'ye 'an -pɔlv'a ne 'mu-zi.

XXIV 'Lotv'a "nynuu-a, a -gbv 'an nyunyɔyvε ya, -ka 'in -ni'a 'le ngazeε 'mu! A -gblee, "nyinynidi

'bhle'a 'məməe kli 'bho -Lago'c "yigbeyi, 'le 'ya 'mu, 'an 'bhlvku-u kpa nı'e 'inmu 'le 'in-i 'ga'a 'le 'ya 'mu ti kplokpllo. Yoo 'ke 'tɔ 'inmu 'le 'ya 'mu zetie'a?

XXV 'In-i 'bhəeε-ε -Lago'c 'nyu 'yi 'le 'in-i po 'c 'sεε, -ka ɔ -zi -nı'a -a'ba -Koyi *Zezii *Kliisi 'mu 'le ɔ 'ye'a 'inmu zetie! Wlu 'in-i za'a 'mu, 'inne 'mo-o, 'le 'an -naagi 'mu 'in 'ybha'o 'in 'ke -Lago'c gba "yi-kpvn; 'bho 'mnc 'tɔ ɔ, 'le 'an 'bhlvku'a 'muñfien 'mu 'in -de -nı'e "nyinynidi'a 'lrumukoe 'li ti.

VIII

*Wɔnkuε *-Lago'c Lisaazuzu-u "nyi'a nyu*

I 'Lotu'a "nynuu-a, 'traamu 'tɔ ɔ, nyu-υ -ke *Zezii *Kliisi "sisri'a "yi a, -Lago'c -zigle se υ 'tɔ 'kpi -nı.

II -Ekedımaa, nyu-υ -ke Zezii Kliisi "sisri'a "yi a, *-Lago'c Lisaazuzu-u "nyi -υ tiniezegε, 'le ɔ-ɔ zetie 'nu 'məməe'ε kwa 'mu 'bho -Lago'c "yigbeyi. Ebε 'mne, 'inne -tɔ'o -ka -a se'a 'tɔ "nyinynidi'a 'geyie 'mu -nı.

III A -gblee, le *-Lago'c gba se'a 'bhəeε ε 'ke nu a, 'inne -Lago nu'o. -ε -ke dı 'ɔ gba se'a 'bhəeε ε 'ke -amu "yisreemə po, 'inne 'mo-o, -a'ba *'bhlvku 'fı̄n'e-e 'mu 'le ε se 'bhəeε ε 'ke ε "yi-kpvn. 'Inne 'bhle'e 'nyu'a dı a, 'ɔ "yu "luo'o nyunyɔku 'mu 'le ɔ 'ye ɔ 'nɔɔ 'kmu 'mu -ya, 'le ɔ 'ke -a'ba 'sragamuzale "du. -Ka ɔ 'me -nı'a 'bho -a'ba 'bı 'mu -a'ba "nyinynidi'a dı 'le ɔ 'ye'a -amu zetie 'le ı 'mu, 'kla-a 'ka-a. 'Ka-a -zigle -kpvn 'nɔ 'bho -a'ba 'bı 'mu 'le -Lago 'ye "nyinynidi tu wɔn 'mu lu.

IV ɔ 'nu-o -kaa, 'le "yisrəee 'ɔ gba "si'a 'nyni a, 'le -a 'ke ε 'bhəεε, -a 'ke ε nu -ka -zəgəka; -ekedımaa, -a'ba "bhi'a nyunyɔnaagi -see 'tɔ -amu -jolv gbo -po yi, 'le -Lagɔ 'mnɔ'ɔ Lisaazuzu po'o 'tɔ -kaa -amu -jolv gbo.

V A 'ye li-ɔ, nyu-υ 'pεε'ε 'wa "bhi'a -naagi 'mu 'le 'wa tiniɛ 'mu a, υn-υ 'zi-e 'wa "bhi'a 'tunvudı'a "sε'ε dı. 'Le, nyu-υ 'pεε'ε -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'mu 'le 'wa tiniɛ 'mu, ɔ-ɔ po 'υ -jolv gbo, 'le υn-υ nu'ο 'ɔ 'gwlvudı.

VI 'Le, lı 'bhłvku 'ybha'a, nyɔ-ɔ ple 'ı kli, ı-ı po 'ɔ 'meyi 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. 'Le, nyu-υ nu'a 'ɔ Lisaazuzu'a 'gwlvudı, 'wa -pɔlv-υ bhlu'o 'le υn-υ nu'e ti -ka -zəgəka.

VII A -gblee, nyu -yu ple'a 'wa nyunyɔnaagi kli, υn-υ 'nu-o 'wa "bhi 'ɔ jekamı 'mu, -ekedımaa, 'wa -ya 'wa "bhi 'zɔ 'bho 'ɔ gba'a damu, 'le υn se 'ε -lue komu 'bhəεε.

VIII Nyu -yu "du'a 'bho 'wa "bhi'a nyunyɔnaagi, υn se 'bhəεε υn 'ke ɔ 'tu nu.

IX A-bu -yuu a, a se a'ba "bhi'a nyunyɔnaagi 'mu 'pεənamu -ni 'le a'ba tiniɛ 'mu. A -ni'e-e ti 'le -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu 'mu. -Ekedımaa, 'ɔ Lisaazuzu -ni'e-e amu 'mu. 'Le, nyɔ -ke 'mu ɔ-bɔ Kliisi'a Lisaazuzu 'mnɔ se'a -ni a, 'ɔ nyɔtu -se 'ɔ nyɔ -ko.

X 'Le, -bho Kliisi -mnɔc -ni amu 'mu a, a'ba 'bhłvku 'bhle-e "nyinynidı 'mu'a dı a, 'məməε -ni 'ne "kpi. 'Le, -yɔ 'ma-a -Lagɔ'ɔ Lisaazuzu, ɔ -de'e amu 'mu ti "kɔgwletiniɛ'ε kamı, -ekedımaa, a "du'o 'tɔ-ɔ "yisrəemı 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi.

XI A -gblee, -Lagɔ -za'a Zezii glu 'le 'məmə'a "klumı, 'le ɔ 'ye'a ti-nı -lrəε ε, -bho 'ɔ Lisaazuzu -ni amu 'mu, a'ba 'bhłvku 'bhle'a 'məməε 'kpi,

ɔ-bɔ -za'a Zezii Kliisi glu 'le -ɔ "nyi 'ɔ tinιε -lrεε, ɔ-ɔ 'ye -ɛ tinιε "nyi -mu -lrεε, -ekedimaa, 'ɔ -zuzu -ni'e amu 'mu-ɛ.

XII 'ɛ dı, -bho ε -ni -kaa a, 'lotu'a "nynuu-a, -Lago'ɔ Lisaazuzu 'ke 'tɔ amu -jolu gbo po. ɛ -se -a'ba nyunyɔnaagi -ko, -ekedimaa, 'ɛ wɔnkuɛ -see 'tɔ amu "kpi -ni yi.

XIII -Bho ε "du a'ba nyunyɔnaagi-ı po amu -jolu gbo, -mnıı a-a 'mo-o 'mɛmu 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi. 'Le, -bho ε "du 'ɔ Lisaazuzu po amu -jolu gbo a, 'le ɔ-bɔ -zuzu 'mnɔ 'mu a 'ke a'ba 'bhlvku'a "nyinyninaagi kwa gbo -za -ni; 'le a 'ke ti-nı "kɔgwleka.

XIV A 'ye li-ɔ, nyɔ'o nyɔ -Lago'ɔ Lisaazuzu-u po'a -jolu gbo, 'mo-o 'mɛmu 'bho -Lago'ɔ nyɔ.

XV -Ekedimaa, 'ɔ Lisaazuzu ɔ "nyi'a amu a, 'ɔ kpvn nyɔ 'geyiɛ 'mu 'le 'ɔ sie nyɔ -sianyi 'mu, 'le, ɔ-bɔ -zuzu 'mnɔ, 'mɛmu 'bhlvku'a 'le 'bheɛ'ɔ a 'ke -Lago a'ba -tita 'la.

XVI -Ka a "du'a -Lago'ɔ nyɔ, 'ɔ -zuzu'a "bhuo-o 'lɛ'ɛ -kaa -a'ba ne "yi 'le -a yibo ni'o.

XVII 'Le, -bho a "du 'ɔ nyɔ, "nitiwvnnał -ke wlu ɔ "du'a 'ɔ nyɔ wɔn 'mvti, -a 'ke -a'ba ni 'ye -lrεε mo'o. -Bho -a -ke Kliisi 'ye 'kle a, "nitiwvnneɛ -Lago de'a 'bho ti, ɔ -ke -a 'ke 'mu-ple 'le ɔ -ke -a 'ke 'jina -dalue "kpi-po-ɛ -ni.

-Lago'ɔ 'jinadi 'ye'a -yi mu 'wla.

XVIII A -gblee, 1ɛ 'mna-a popo'a 'gwlvti, 'inne 'mɛ -mo-o -co -ye -ɛ -ke "yi -a -ni'a -laa, 'kle -a 'ye'a a, nyɔ se 'bheɛ, -Lago'ɔ 'jina ɔ 'ka -amu "kpi po ɔ -fuo ni'a -amu wɔn, ɔ 'ke ε 'kleyeeɛ 'mne likpvkpa -ni.

XIX 'Le, zɔ -ke ti -Lago 'ka 'ɔ nyu 'jina "kpi po, 'le ɔ 'ka 'wa 'nyni "piemu po a, ε-be -nɔɔ 'mnu, 'inne 'kmv-υ suo'o wɔn 'le ε 'ke -fife ti'wla.

XX -Ekedimaa, lı -Lago -ya'a ti -ni'e-e 'memeeɛ'ε -kpeɛɛ'ε wɔn 'mu, 'le 'ε letu -see 'ya "bhika 'mu 'wlb. -Lago'ɔ "bhuo-o "tayi 'ni "yiti ı 'ye 'memeeɛ'ε kwa 'mu 'kpa! Ε -ni'a -kaa 'mu a, -Lago na -bho 'wı -lreɛɛ ti 'le ɔ 'ke ı 'memeeɛ'ε kwa 'mu zetie. l-bı 'wı 'mnı, ı-ı 'de -ε -pɔlv 'yi.

XXI Le-ε -ni'a 'bho a, 'inne 'mo-o, zɔ -lue 'zɔ, 'kmv-υ 'ye-e zetie-ε -mu 'le 'memeeɛ'ε kwa 'mu. 'Bho-o lı'a kle 'ke -lre 'mu -po-ε -ni. 'Le -Lago'ɔ nyu'a "yiflɔɛ vñ 'ye'a a, lı 'mnı -ke vñ 'ke ε 'mu-ple, 'le -Lago 'ke ı v 'gbaa 'le ɔ 'ke v "niti-wvnna.

XXII A 'ye li-ɔ, -a yibo'o-o -ziaka, 'traamu 'kmv'a kle -fie'e-e ti 'le 'klekwa 'mu. -Ka, -bho 'nynaakpu -kaaa gba, 'gwlv-υ ce 'nu li vñ -fie'a ti, 'le vñ-υ 'ye'a 'kle a, 'ka-a 'kmv-υ 'ye'e 'kle -lreɛɛ.

XXIII 'Bho εbe-ε'ε damu a, ε -se 'kmv'a "se -ko. -A-bu 'ye'a *-Lago'ɔ Lisaazuzu -ka nyɔ-ɔ 'ye'a ka -kpaa'a "yizabhi, 'le -a'ba "bhi 'mu -a 'ye-e 'kle. 'Le le -a suo'a wɔn, 'inne 'mo-o, zɔ -ke ti, -Lago 'ka, -a-bu, 'ɔ nyu 'jina "kpi po 'le ɔ 'ka -a'ba 'nyni "piemu po 'le ɔ 'ke 'bho "si ɔ 'ke -amu kulre "nyi.

XXIV 'Bho 'ε lemu a, -a 'pvn-o'o -kpıun, ε -be 'pvnpvuan -yεε ε, -nɔɔ -ke ti 'ε tiniɛtu 'ye'a -amu 'mu 'yi mu 'le ε 'ka ti'pıple, 'inne -a de'e -pɔlv 'yi. A -gblee, -bho le 'kpa 'le -a'a kwa 'mu, ε -se -pɔlv'a "yidele -ko. Le-ε 'kpa'a 'le nyɔ'ɔ kwa 'mu, -bho ɔ -ke ε-ε li'ye, 'ɔ de ε -pɔlv "yi -lreeka.

XXV A 'ye li-ɔ, le -in -see'a 'ye ke, -bho -in -ke ε-ε -pɔlv "yi de a, -a 'ku-o "gwli, -a suo 'ne wɔn 'le ε-ε nyni'o.

XXVI A -gblee, -a-bu 'fūn'a 'mu a, -Lago'c Lisaazuzu kpa'a -amu, -ekedimaa, -ka -a 'ka *-Lago'c wɔngbopowlu -nyna 'le -Lago 'ke ε kpvn, -a se -kaa yibo, 'le -Lago'c Lisaazuzu'a "bhuo-o bhade'e -Lago li -a'ba dī. Lisaazuzu'a wlu o-o po'a -ke -abu-a'a nε se gvgō. -Ka nyɔ 'ke ε -wlu, -in se 'na yibo.

XXVII 'Le, -Lago 'ye'a nyunu'a -polu gbo ti a, le 'c Lisaazuzu 'ybha'a a, -bho o -zi i 'mu, 'unni 'win 'i 'mvti. Nyu -yu 'ma-a -Lago'c nyu, 'wa dī 'c Lisaazuzu-u bhade 'nɔ li. -Ka -Lago 'ybha'a, 'le i -ni'e -kaa.

XXVIII 'Bho 'ε le a, -a yibo'o-o na, nyu-u -kma'a -Lago'c dī, lī 'wee yi 'v "kpi, o-o nu -i'o 'le i 'ke v -zegε "lrulinu. 'Le, 'c nyu-u -kma'a 'c dī 'mnu, o 'lu v'o 'le 'c 'gwludī 'mu 'le un 'ke 'c nyu "du.

XXIX A 'ye li-o, nyu -yu -Lago -za'a 'bho see, 'le, -ka un -ke 'c "yu 'ka le -lue "du, 'c "bhuo-o cu 'v 'ε wlu "kpit see 'le 'c "yu 'ke u-bu nyu'a -dadudu 'mnu'a nyamna'a -kɔyi "du.

XXX Nyu -Lago ce'ε wlu "kpit see, o 'cu -u kpo, 'le, u-bu kpɔcemu 'mnu, o 'ye u "yisrεemv po 'bho 'c "yigbeyi. U-bu 'c "yisrεemv 'mnu, 'le o 'ye u 'bi "nyi 'le nyu o -kɔ'c "klumv, -bho 'wla o-o 'ye -u 'jina "kpi -po -mu -ka -zegεka.

-Lago'c dikmeε -zi'e-e li 'wee 'mu

XXXI 'Lotv'a "nynuu-a, koo -a 'ke wlu -yeε'ε dī 'le'ε? -Bho -Lago -ni 'le -a'ba lemv, leelε nyu 'ke -amu li-za'a?

XXXII A -gblee, -Lago -see'a 'c "bhuo'a "yu "kpitvɔ, -o "nyi 'c nyu -jeyi 'le o 'ye'a 'mε -a'ba

'wee'a dı, 'o 'limu-u -see -amu "kpi wən-nmə -ni
yi 'le o 'ke 'o "yu 'mnə'c'o dı lı -lru 'bho po'a?

XXXIII Nyu -yu -Lago -za'a 'bho a, nyə -lrcə
se 'bhəεε o 'ke u dı "yikpa, -ekedimaa, -Lago'c'o
'bhuo-o zu 'u dı "kpi 'le uñ-u "du'o "yisrəεəmu
'bho 'c "yigbeyi.

XXXIV Ycə 'bhəεε'o o 'ke u dı "kpi po 'le o 'ke u dı
-kpvn'a? *Zezii *Kliisi 'mə-o'o, 'le ε -see 'bho "tii.
O -sc'c-c glu, o 'ye ti-ni -lrcə 'le o -ni'e 'bho -Lago'c'o
"troli 'le o -ke o -kə'c lı'a kle 'le o-c bhade'e -
Lago li -a'ba dı -lrcə. 'C "bhuo-o nu'o -a se -zigle
'kpi'bhlə.

XXXV C -kma'a-a -a'ba dı. 'Bho -a -ke 'o 'nynımu,
yçə 'ke 'bho pa 'le o 'ke -amu o lizıza'a? 'Kleyeeε
'maae, -ale lı -lru'a -fanu ma'a? Nyu-u kla'a -amu
nyanı 'mu'a dı-ae? 'Mu -ke "pvən'a 'lbhalbha'a
dı-ae? Lε-ε zi'e -amu "yi -ale 'memee'ε "yriyue
"yinidi-ae? -Ale -a'ba nyu'a gwłəmətılıbhadi?

XXXVI -ε -ke dı 'in 'le'ε -kaa a, 'inna 'mo-o wlu
'mne -wε 'ε-ε "yiti 'le -Lago'c'o "bəgə 'li na:
-A'a dı -a -ni'e 'memee'ε -kvtagwlu zə'o zə 'li. -
Ka nyu kpvn'a 'bhlabhlı uñ 'ka "lru "yice,
'ka-a -a -ni'o 'bho nyunyu'a "yigbeyi.

XXXVII ε -ni'a -kaa 'mu, 'le lı 'wee 'mu, -a 'lu-o tu
kpe -bue. Zezii -kma'a -a'ba dı, 'inna kpa'a -amu
'le -a 'ye 'ε 'kpi.

XXXVIII-XXXIX A -gblee, 'in yibo'o-o -ziaka:
'Məmeeε o, tiniε o, -Lago gbo'a -dalbhomu o,
"nyinynidi'a -zuzu "we o, lı-i -ni'a -laa -zian -ke
-yi 'ye'a 'le nyaka -yi mu o, *wənkulı -ni'a yaku
'li 'le -yi -ni'a 'le glu o, lı -lru -Lago -ya'a ti o, lε
-see -a -ke -Lago'c'o 'nynımu -pa yi, 'le ε 'ke -amu
'c -a'ba dıkmeez lizıza. 'C nyu'a dıkmeez 'mne, 'le

-a'ba -Koyi Zezii Kliisi 'mu, 'le-e ε 'kpa -ni'e zo "yi.

IX

*-Lago ce'ε *Izrayeelikəmə wlu "kpiti*

I A 'ye li-ɔ, le 'in-i yi'a 'mužanamu a, -ziadı mo'o. -Bho 'in ce sìn a, *Kliisi'a "bhuo yibo ni-o. 'Le, -ka 'in -see'a sìn ce ε, *-Lago'ɔ Lisaazuzu -ɔ po'a 'an -pɔlu -jolu gbo a, 'le 'in 'mu cunn'i 'wɔcɔcɔ 'an wlu 'mne "kpi.

II Di 'mni, 'nni 'ka-a: 'In -kma'a-a "yigbeyi 'le 'an -pɔlu gbo -ziaka. -Bho 'in po 'an 'bhlukpa *Izrayeelı'a nyu 'gwlu "yi a, 'an -pɔlu-υ sinsin-e 'le 'an 'limu ti zo"o zo 'li.

III 'Le 'an -pɔlu'a 'limutififiee 'mu, 'in 'bhεε'ɔ 'in 'ke na: -Bho -Lago'ɔ tutibhlasu kpvn 'ki 'inmu 'le 'in -ke Kliisi 'ke "yrilisuso ɔ, 'le 'an 'lotu'a "nynuu *'Zuifu 'ke 'pvn 'bho 'ɔ "yigbeyi, -mnεε -nmɔ 'ko-o "yrili.

IV -Lago nu'a -kaa, 'nnu ɔ -za'a 'bho nyu'a "klumu, 'le ɔ-ɔ 'lu 'ɔ nyu, ɔ cu 'u wlu "kpiti 'le ɔ 'ye u 'ɔ "bhuo -ke 'ɔ 'nyni'a "yibhεεε "yito. 'Innu -ke ɔ bhla'a *-ybheybhεtite'a -dadudu, 'nnu ɔ "nyi'e *'ɔ gba 'le ɔ 'ye u 'ɔ bvbɔdı 'cian 'le *'ɔ bvbɔbhlegbo.

V A -gblee, -tanyinyu -ke -Lago bhla'a -ybheybhεtite, 'wa "nynuu'a "nynuu υn "du'o, 'le 'wa "klumu Kliisi 'wlu -ni'o, 'le ɔ "si'e 'bho, ɔ "du'o -Lago, 'nni -ni'e li 'wee "kpi, 'ɔ 'nyni -ni'e-e "yibhεεka "kɔmu. 'Ka-a ε -ni'e 'mu!

VI -Ka 'in 'le'ε -laa, 'in -see, -Lago'ɔ wlu ɔ cu 'u "kpiti, i 'wla-a "nukɔ, nu. -Gba! 'In -see 'na 'le.

Le -Lago cε'ε wlu "kpiti, ε -nυ-ε'o. A -gblee, nyυ 'wee 'ma-a Izrayεεlikomu, 'wa 'wee'a "du -kaa -Lagɔ'č nyuuzıgi.

VII 'Le nyυ 'wee 'bhle'a *Ablaamu'a "nyuu'a "nyuuunyńi "kpi, ε -se 'ka-a υn "du 'č "nyuu'a "nyuuuzıgi 'nι -ko. 'Inne 'bhle'e 'nyu'a dι -Lagɔ ny'o Ablaamu -bodi:

-A'a "yu *Izaaki 'mυ, -a'a "nyuu'a "nyuu 'in cε'ε wlu "kpiti, 'le-e υn-υ 'ye 'wlu -nι mυ.

VIII 'Inne 'mo-o, Ablaamu'a "nyuu'a "nyuu'a kλε -se -Lagɔ'č nyυ -ko. "Nitiwɔnnawlu -Lagɔ -cε -nι'a Ablaamu ωn "kpiti, nyυ-υ 'wɔn 'nε ε, 'wa "sε ɔ-č 'la'a Ablaamu'a "nyuu'a "nyuuuzıgi.

IX A -gblee, -nɔč -lrεε 'li, wlu -Lagɔ wa'a Ablaamu "yiti, 'inne 'ka-a: Č na:

-Zυn -ye 'ye'a -yi mυ a, 'in-ι 'ye-e le -yi -mυ. -Bho 'in -ka yi a, 'bho-o -a'a 'nyo *Salaa-a 'ye "yunyukpasu 'wlu -nι mυ.

X -Ye zi'a -laa a, ε -se 'bho 'wa "sε'ε ''kpi 'ε letu "tii -ko. A -gblee, *Rebekaa -ke -a'ba "na Izaaki, υn -see'a -bhla 'wa nyukpasiyreeti 'sɔn 'wlu ke a, 'ka-a ε -nυ-ε'ε υ -bodi -lrεε.

XI-XII "Yreeti 'mnυ -see'a -bhla 'wlu ke 'le υn -see'a -bhla -zegε -ke "nyinynidι yibo ke a, 'bho-o -Lagɔ "sra -nι'e 'wa -lue -jiε 'le ɔ 'ye Rebekaa 'tmυn, ɔ na: A'ba 'muciaanyu 'ke 'č leyi'a lbhvnuyi "du. -Lagɔ 'nυ-o -kaa 'le ɔ 'ke -tɔ -ka 'č -gbu'a nyunu'a kpli ya, nyυ ɔbυ 'ybha'a, 'cnι za'a 'bho. 'C nυnυdι 'wlu-o 'č "bhuo 'mυ.

XIII 'Ka-a ι -nι'e 'mυ'a dι, wlu -nεε 'cnι-ε'ε 'le -Lagɔ'č "bɔgu 'li, ε na:

'In -za'a-a 'bho *Zakɔɔpu 'le 'in 'ye *Ezayu tipo.

XIV -Bho ε -nɪ -kaa 'mʊ 'le, nyɔ 'ke na -Lagɔ se "yi'srɛɛ, nu ma'a? -Gba! Nyɔ se 'bhɛɛ ɔ 'ke 'na 'lɛ,

XV -ekedimaa, ɔ 'tmʊv'o-o *Moyiizi na: Nyɔ 'in 'ybha'a a, 'ɔ "kpi 'an 'limu 'ke wɔn-nmɔ -nɪ, 'le nyɔ 'in 'ybha'a -lrɛɛ, 'ɔ ngaze 'in-ɪ 'ye'o.

XVI -Bho ε -nɪ -kaa a, 'le ε -se nyunyɔ'c 'tənədɪ-e 'ɔ "bhuo'a 'mutikukue'ɛ 'mʊvɛɛɛ'ɛ dɪ -Lagɔ-ɔ wənna nɔ "niti 'nɪ -ko. 'C "bhuo-o 'bhle'e ngaze.

XVII A -gblee, zɔ -lue 'zɔ -Lagɔ 'tmʊv'o-o *Eziput'i'a 'bhlukpayowlklagba, i 'cnɪ-ɛ'ɛ-ɛ 'le 'ɔ 'bɔgv 'li, na: 'In "du'o -inmu 'bhlukpayowli 'mʊ-ɛ, 'le, -bho -in 'naa 'an wlu "yi, lε 'in 'ka 'bho -in -ke -a'a nyɔ "kpi -nu -nɪ, ε 'ke 'an wɔnkuɛ -tɔ, 'le nyɔ 'wee 'ke 'an 'nyñi yibo.

XVIII Le -a 'ka 'muti'wɔn 'le wlu 'mne'ɛ 'limu, 'inne 'mo-o, nyɔ -Lagɔ 'ybha'a, 'ɔ "kpi ɔ-ɔ cmɔ nɪ'e 'limu wɔn. 'Le nyɔ -Lagɔ 'ybha'a, 'ɔ -pɔlv ɔ-ɔ kmu'o "yi, 'le ε nɪ'e -kaa -ziaka.

-Lagɔ'c 'cε 'ke 'ɔ ngaze

XIX 'Le nyɔ 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke 'inmu tidede, na: -Bho ε -nɪ -kaa 'mʊ 'le, leedi -Lagɔ-ɔ kpa'a nyunyu dɪ "yi'a? Nyɔ se 'ɔ 'gwluwɪ wɔnysi'bhɛɛ.

XX -Wooo! Nyunyɔ'c 'cɔ -cɔy "du'o 'le -in -ke -Lagɔ-ɔ dede'e "yi'a? Mε se 'bhɛɛ ε 'ke 'ɛ mayi "yrili-gbu, na: Leedi -in ma'a -kaa 'inmu'a?

XXI Le mayi 'bɔ' ti, 'inne ɔ-ɔ nu'o 'ɔ mε 'mʊ. ε-be mε -lue 'mne, ɔ 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke ε -diegbluu 'mʊ ma 'le ɔ 'ke ε -kpekle 'mʊ ma -lrɛɛ.

XXII 'Ka-a -Lagɔ'c dɪ -nɪ'e 'mʊ -lrɛɛ. C "du-o nyunyu'a tiyayi. -Bho ɔ 'wɔn ɔ 'ke 'ɔ wɔnkuɛ -ke 'ɔ 'cε nyɔ -lruu "yi-tɔ, ɔ 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke ε nu. 'Le

nyu 'c 'cekvta -ni'a "kpi, c 'ku v ti-za, -u -ni'a 'ε kpli ti, -bho c 'wɔn c 'ke "gwli-ku 'wa dı, c 'bhεε' o c 'ke ε nu. Nyɔ-c 'kɔ c dı "yikpa, c se -ni.

XXIII 'Le, -bho c 'wɔn, -ka 'c 'nymi 'bhε'ε "yi tenyi, c 'ke 'na nyu -lruv -tɔ 'le c 'ke 'wa ngaze 'ye a, c 'bhεε' o c 'ke ε nu. U-bu nyu 'mnv, c -zv 'v-v 'bho see 'le c 'ke v 'nymi "kpi po.

XXIV -Ka -lue 'mno, 'ka-a c 'la'a -amu -lreε 'le -a 'ke 'c nyu "du. 'Le ε -se *'Zuifu'a "sε'ε "klumv c 'la nyu -ko. C 'la-a nyu-v -se'a-a 'Zuifu'a 'nymigbo'a nyu -lreε.

XXV 'E dı -Lagɔ -zi -ni'e 'c wlu'a 'mvtizayi Ozee 'mv. Wlu c 'cn̩i'a 'le 'c "bɔgv 'li, 'inne 'ka-a:

Nyu -yu -se'a-a 'an nyu, 'innu 'in 'ybha'o 'in 'ke v 'an nyu 'la. 'Inne 'mo-o, -yu -ke dı 'in se'a -kma, nyu-v nu'a vñ -se 'an nyu -ko a, 'innu 'in 'ybha'o 'in 'ke v 'an nyu 'la. Nyu -ke dı vñ-v nu'a vñ se dikmayi 'bhle, 'innu 'in 'ybha'o 'in 'ke 'an dikmanyu 'la.

XXVI -Da vñ -ni'a 'le nyu-v za'a 'wa dı 'mu 'le vñ-v nu'a: Un -se -Lagɔ 'c nyu -ko, 'bho 'mno, 'bho-o vñ 'ke -ni 'le nyu 'ke v Tinlagɔ 'c nyu 'la.

XXVII 'Le, *Izrayεεlkɔmɔ'a damv, -Lagɔ 'c wlu'a 'mvtizayi *Ezayii 'le'ε -kaa, na:

-Bho koo Izrayεεlkɔmɔ -die "yi 'tɔnnibis̩i'a ka, 'wa 'plan'a "sε 'ke 'pvn.

XXVIII -Ekedimaa, le -a'ba -Kɔyi -zv 'v -bodi 'mu, c na: ε -see 'mu-gwle yi, 'le 'ε "yri'a 'bi 'ke 'nɔɔ 'kmv 'mu 'wlu.

XXIX 'Le le Ezayii -za'a 'mu see ε 'ke -nu-ε, 'inne 'ka-a: C na:

-A'ba -Kɔyi 'bhle'a wɔnkuε'ε klɛ kwa, -bho c - see 'kı 'bho -a'ba "nynuu'a "nynuuutɔlv sie,

"lemnii, -ka *Sodočomu -ke *Gomččgwles -ni'a 'le nyč se'a 'bho 'ya 'mu -sie, 'ka-a -abu 'ke 'ki -ni -lręs.

**Izrayεelikomu -mnvv na 'ki *Zezii'a "dizigi
-se 'wa le -ko*

XXX 'E dı a, koo -a 'ke 'traamu 'lε'ε? -A 'ke nv, na: Nyv -yu -se'a-a *'Zuifu -v -see'a ti'bɔ'č "bhuo vń 'ke "yisrεemv "du, 'innv "du ε'o. Un 'de-e -Lagɔ "gwli'a dı, vń "du'o "yisrεemv 'bho 'č "yigbeyi.

XXXI Σ -ni'a -kaa 'mu a, 'bho *-Lagɔ'č gba'a "yikpvnnamv, *Izrayεelikomu 'kpa-a 'wa "bhi'a 'mvtikukue 'le vń 'ke "yisrεemv "du 'bho 'č "yigbeyi, 'le vń 'ye -kaa nv kplokplō 'le vń -see ε "du.

XXXII Leelε 'bhle'e 'nyni 'le vń -see "yisrεemv "du'a? Un -see 'wɔn vń 'ke -Lagɔ 'tu nv 'wa 'č "gwlidee'ε kamv. 'Le vń 'ybha'o 'wa "bhi'a 'mvtikukue'ε 'mvpεes 'mu, vń 'ke "yisrεemv "du. Un 'ybha-o'o 'le 'wa nvnukpli 'mu, vń 'ke ε "du. -Bho svkpv -ni -jeyi, -ka nyč-č dide 'ne, 'le ε-ε "du 'č -taniεbhv 'mu, -ka -lue 'mnč, 'ka-a 'wa nvnukpli 'mnč-č ka'a 'wa -Lagɔ'č "gwlidee'jolv. Svkpv 'in "si'a -laa 'nyni a, ε 'bhle-e "yitigvgołε. 'Inne 'mo-o *Zezii *Kliisi.

XXXIII Čbč 'mnč, 'č dı *Ezayii -za'a 'mu see 'le -Lagɔ'č "bɔgv 'li, č 'ye'a -Lagɔ na:

A 'ye li-č, 'le *Sič ('ma-a Zelizalεemv), 'le-e 'in-č po'o svkpuklagba glu 'le nyv 'ke ε dide vń 'ke ε "yriti'ga. Nyč -yo de 'č "gwli, 'kpı -see č "yiti-wa yi -lręs.

X

I 'An 'lotu'a "nynuu-a, le 'in 'ybha'a 'an -polu 'zo, 'inne 'mo-o, 'an -Bozuifu'a dì 'in-i bhade'e -Lago li 'le un 'ke 'pvn 'bho 'o "yigbeyi.

II Le 'in "duu'a "yriti 'bho 'wa "kpi -ε -ke "dì 'in 'ka -za, 'inne 'mo-o 'bho -Lago'c gba'a "yikpvnnamu, nyɔ-ɔ 'ku u 'mu-zì, o se -ni, un yaa'a-a 'muti 'ε damu. 'Le 'wa 'mutiyeeε 'mne se -Lago'c yiboezege kli'btle.

III -Ka o po'a nyu "yisrεεmu, un se i yibo, 'le un 'ye 'wa "bhi'a nvnvdı gbo -vuo un 'ke "yisrεεmu "du, 'le un-u mu'o 'wa "bhi'a 'mutikukue'ε 'mvpεεε "lru. -Ka -lue 'mno, 'ka-a un -see 'ybha, -Lago -yo po'a nyu "yisrεεmu 'bho 'o "yigbeyi, o -bodi un 'ke 'wa "bhi ya-ya, 'le un -see *Kliisi "gwlide.

IV 'Traamu 'tɔ o, gba -Lago "nyi'a *Moyiizi -benyi, Kliisi 'mo-o 'ε -jolv'a "yitiflɔyi. 'Le nyɔ'o nyɔ-ɔ de 'o "gwli, cnu 'du'o "yisrεεyi 'bho -Lago'c "yigbeyi.

*Zezii'a "gwlideμ'a 'pvnprvn

V A -gblee, lı *-Lago'c gba "si'a 'nyni, -bho *Moyiizi 'cnı i see a, 'le o 'ke na: Nyɔ -yo -kpvn'a -Lago'c gba "yi -ziaka, o -kpvn 'ni-i "yi'a dì, o-ɔ 'ye'e tiniezegε, 'le, "yisrεεε-ε 'wlu'a -Lago'c gba'a "yikpvn 'mu, 'inne c-ɔ za'a 'mu.

VI ε -ni'a -kaa 'mu, nyɔ -ke -Lago'c "gwlideε'ε dì -Lago 'wɔn'c 'kpi, wlu -ε 'cnı-ε'ε 'o dì, ε na: -A'a nu 'le -a'a -polu gbo -le, na: Yɔc 'ke 'le yaku 'li *Kliisi kli 'yaa 'le -in 'ke o 'le -za'a? O 'dre-o'o see.

VII ε -se 'le 'məmu'a "klumu ɔ -nı -ko -lrεε. -A'a nu na -le -lrεε: Yɔɔ 'ke 'le glu ti"si 'le ɔ 'ke 'le 'məmu'a "klumu Kliisi -za'a? ɔ -sɔ'c-ɔ glu see.

VIII Lε-ε se'a 'bhεε ε 'ke -inmu 'pvn, -a'a popo 'ε dı 'gwlvti -le! Wlu -in 'ka 'mν-za a, wlu 'mne, 'inne 'mo-o, -Lago'ɔ wlu se -inmu gbo-te, ε -nı'e-e 'le -a'a wɔn 'mν, 'le ε -nı'e 'le -a'a -polu 'zɔ. Wlu Moyiizi "si'a -laa 'nynı a, -Lago'ɔ "gwlidewlu -a za'a 'mν, 'inne mo'o.

IX 'Ε dı, -ka -Lago -za'a *Zezii glu 'le 'məmu'a "klumu 'le ɔ 'ye'a ti-nı -lrεε ε, -bho -in 'wɔn ne 'le -a'a -polu 'zɔ, 'le, -ka Zezii "du'a -a'ba -Koyi, -bho ε 'wlu 'le -a'a wɔn 'mν, -in 'pvn-o'o 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi.

X 'Le nyɔ'ɔ -polu 'zɔ, -bho ɔ de Zezii "gwli, 'le -Lago'ɔ po 'ɔ "yisrεεyi 'bho 'ɔ "yigbeyi. 'Le, -ka nyɔ'ɔ "bhuo de'a -Lago "gwli, -bho ε 'wlu 'le 'ɔ wɔn 'mν, 'le ɔ-ɔ 'pvn 'nɔ 'bho 'ɔ "yigbeyi.

XI A -gblee, -Lago'ɔ wlu-u 'cnı-ε'ε 'le 'bɔgvu 'li, ε na:

Nyɔ"o nyɔ-ɔ de'a 'inmu "gwli a, 'kpi -see ɔ "yiti-wa yi.

XII -Ka -lue 'mνɔ, 'ka-a ε 'cnı-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgvu 'li -lrεεke, ε na: -Bho -in "du *'Zuifvysi o, -bho -in -se 'Zuifvysi -ko o, -Lago 'mo-o 'kmu'a kle'ε -koyi. 'ɔ 'tε nyv 'mν, ɔ-ɔ 'pvn nu-o'o 'bho 'ɔ "yigbeyi. Nyv 'wee pɔ 'ɔ li, 'innu 'ɔ 'limu-ɔ nmɔ nı'e "kpi wɔn -ziaka.

XIII 'Bho 'ε lemu wlu -lrεε-ε 'cnı-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgvu 'li, ε na:

Nyɔ"o nyɔ-ɔ pa'a 'ba -Koyi li, -mν-ɔ 'bho 'an "yigbeyi.

XIV 'Le, -Lago ᵁn -see'a "gwlide, koo ᵁn 'ke ɔ lipa'a? 'Le -yɔ -ke d̄i ᵁn -see'a 'bu'wɔn ke kpɛ -lue 'le, koo ᵁn 'ke ɔ "gwlide'a? 'Le, -bho nyɔ -see ᵁ 'ɔ wlu -bodi 'mu-za a, koo ᵁn 'ke ε 'bu'wɔn'ɔ?

XV 'Le, -bho nyu -see 'le υ gbo -lbho-ε ε, koo ᵁbu 'bhɛɛ'ε ᵁn 'ke υ -Lago'ɔ wlu kpa ᵁn 'ke υ ε -bodi 'mu-za'a? A -gblee, -Lago 'lbho-o 'ɔ wlu'a 'mužamu -ziaka. Wlu -ε 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgu 'li-i tɔ ne'o. ε-be wlu 'mne na:

Nyu-υ za'a -Lago'ɔ "diziḡi 'mu a, ᵁn-υ 'nu-ο lbhvzegɛ, 'le 'wa yiyia-a 'lbhaa'a nyu 'buβua 'yi.

XVI A -gblee, *Izrayɛɛlikɔmu 'wee -see -kaa "diziḡi 'mn̄i 'bho "du, 'ε d̄i -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Ezayii -za'a wlu -neε 'mu 'bho 'wa 'kpi, ɔ na:

'An -Kɔyi, wlu -a -za'a 'mu a, nyuyc -gbı de 'ε "gwli.

XVII A 'ye li-ɔ, -bho nyɔ po -Lago'ɔ wlu -lokui, 'le ε 'mu, 'le-e 'ɔ -Lago'ɔ "gwlideɛ-ε 'wlu'o. 'Le, -bho nyɔ -za -Lago wlu 'mu, ε-be wlu 'mne "du Kliist'a "d̄i'a 'mužee.

XVIII Le 'in-i dede'a 'an "bhuo ti a, 'inne 'ka-a: 'In na, wlu-u -ze'ε 'mu a, ᵁn -see ε 'muti'wɔn-ae -ale ᵁn 'wen -ε 'muti'a? ᵁn 'wen -ε 'muti -ka -zegɛka. 'Bho wlu 'mne'ε damu -ε 'cni-ε'ε, ε na:

Nyu-υ -za'a -Lago'ɔ d̄i 'mu a, 'wa wlu -wa'a- a 'bhlikp̄i 'wee 'kpi ti ε 'ye mu, ε 'ye 'bhliukpa "yi'giga.

XIX 'Le, le 'in-i dede'a 'an "bhuo ti -lreε ε, 'inne 'mo-o: Wlu-u -ze'ε -laa 'mu a, *Izrayɛɛlikɔmu 'wen -ε 'muti'a? Wlu 'mne'ε 'zo -zanamu, le -Lago wa'a Moyiizi "yiti see, 'inne 'ka-a:

Nyu-v -se'a-a 'an nyu, 'le -v se'a 'inmu yibo, lə
 'in-i 'ye 'v -bodi -nu mu a, 'inne 'ye a'ba
 "mūnynı "yiglu-za mu 'le a 'ke 'ce po.

XX A -gblee, Ezayii -mnoc -lrəs, o -ce'e-e "yrili 'le
 o 'ye -kaa 'lə:

-Lagə na: Nyu-v -see'a 'inmu ti'bə, 'nnu 'ye'e
 'inmu. 'Le nyu-v se'a 'an dı 'le 'wa -
 polu gbo 'bhle tukutuku, 'nnu 'in -tɔ'c 'an
 "bhuo "yi.

XXI Le -Lagə -tɔ'c Ezayii "yi -lrəs Izrayεelikəmə'a
 damu, 'inne 'ka-a:

'In-i to 'nu-v svi "yi zə 'wee 'li, 'in 'ybha-o'o 'in
 'ke v kpvn -gli. 'Le vn ku'o -loku 'mu, vn-v
 'nye'e 'an wlu 'mu, vn na vn -see ε -lokui-
 po yi.

XI

-Lagə -see *Izrayεelikəmə "yiti" "tayi" "fia 'wee

I 'In-i dede-e amu ti, -bho ε -ni -kaa a, 'le -
 Lagə "tayi'e 'o nyu "yiti'a? -Gba, ε -se -kaa -
 ko. 'In "bhuo "du-o *Izrayεelikəyi, *Ablaamu'a
 -gluuwənyi'a "yu 'in "du'o 'bho *Bezame'e
 "yreeyibhli.

II -Lagə'o nyu o -za'a 'bho see, o -see u "yiti" "tayi.
 -Ale, wlu -ε 'cnı-e'e 'le 'o "bəgv 'li 'bho 'o wlu'a
 'mvtizayi *Elii'a damu, a se ε yibo? O "kla-a
 Izrayεelikəmə 'bho -Lagə'o "yigbeyi, na:

III 'An -Koyi, vn 'lbha-a -a'a wlu'a 'mvtizamu, vn
 'ye 'mε. -Gbagbi -ke -da nyu-v za nı'a -
 inmo -Lagə'o 'sraga a, vn -nyni 'nı-i wɔn.
 'An "se-e-sie'e 'bho 'le vn-v 'bə'c ti vn 'ke
 'inmu 'lbha 'in 'ke 'mε.

IV 'Le koo -Lagə 'lə 'o "yi'a? O na:

-Gba, ε -se -a'a "se -ko. Nyunu'a "dui -bue "dui -meeson -gwli -bue, -v -see'a *Baalikoku 'kolri wənyi glu po 'le -v -see 'ε bvbə ɔ, 'innu 'in -za'a 'bho, 'in -ce'ε kpo, -v -de'e 'bho ti 'an dī.

V "Yri -ke "yi -a -ni'a -laa -lrεε, 'kla-a -Lago -ce'ε Izrayeelekəmə'u 'plan kpo 'le 'c 'limu'a wənnməe 'mv.

VI 'Le 'c 'limu'a wənnməe 'mv ɔ -ce -ni 'nu kpo ɔ, ε -se 'wa nvnukpli'a dī -ko. -Bho ε "du 'kι 'wa nvnukpli'a dī 'c 'limu-u -nmə 'nu "kpi wən, 'lemnui -Lago -see v 'kι -zegə "lruli-nu yi.

VII 'Le koo ε nvnui'e 'muti'a? "Yisreεε Izrayeelekəmə 'bɔ'c ti 'le 'wa *-Lago'c gba'a "yikpueen 'mv, 'wa 'wee -see ε 'ye -lrεε, 'le "bhalrεε, nyu -Lago -ce'ε kpo 'le 'wa "klumu, 'innu 'ye ε'o -Lago'c 'limu'a wənnməe'ε dī. Nyu -sie'a 'bho -mnvu 'ku-o -loku 'mv, 'le 'wa 'wən le 'muti.

VIII Wlu -ε 'cnı -ε'ε see 'wa damu, ε na:
-Zuzu -ε 'kpleku'a nyu'a -polu, 'inne -Lago "nyi v'o 'le 'wa "yri -see le "yrili-gwe 'le 'wa -lokui -see le 'muti'wən
'le ε 'ye -zian -ye.

IX U-bu nyu -lue 'mnu'a damu -lrεε, 'ɔ lbhvnuyi *Daviidi na:

'Wa -Lago'c bvbəsu 'naa'a-a 'ɔ wlu "yi'a dī 'wa go "du v 'bhakvplu -bodi 'le 'c -zigle 'ke v kpvn.

X 'Le ɔ 'ke v sv "yigbeyi "jri vn -kaa le "yrili-gwe 'le vn 'ke 'wa "nyinynikpli'a 'geyie 'mv -ni "kəmə.

XI 'Inne 'bhle'e 'nyu'a dī a, le 'in-i dede'a ti, 'inne 'ka-a: -Bho *"Zuifu ku -loku 'mv 'le

vn 'ke -Lago "yrili'wlu, εbε-ε'ε dı vn -ke -Lago 'ke lisuso "kōmu'a? -Gba, ε -se -klaa -ko. Εbε 'mne'ε kamu, nyv-v -se'a-a 'Zuifu, vn-v 'ye'e 'pvnpvan 'bho -Lago'c "yigbeyi -zian. -Lago kati'e-e 'pvnpvanjolv 'mne 'bho v -bodi 'le ε 'ke 'Zuifu "we'a "mūnynı "yiglu-za.

XII A -gblee, 'Zuifu'a -lokumukudu 'bhle-e 'nyñı -zian. -Bho, 'wa -lokumukue'ε kamu, 'kmu'a kle 'ye "nitiwõnnęe, 'le, -bho, 'ε kamu -lreε, -Lago nu -zegε nyv-v -se'a-a 'Zuifu -bodi, 'le, -bho 'Zuifu "bhitı "yiti 'le vn 'ke o -bodi le yi, 'le 'o "nitiwõnnası -see nyv 'kpi -nı yi, ε 'ke -zian'a ne -zi'a?

*Nyv-v -se'a-a *'Zuifu'a 'pvnpvan 'bho -Lago'c
'yigbeyi*

XIII A 'ye li-o, a-bv -se'a-a *'Zuifu, a-bv 'in 'ke 'tɔ 'tmvıv. -Lago lbho'o 'inmv 'le a'ba "klumu 'in 'ke amu 'c "dızıgi -bodi 'mū-za. 'Inne 'lbhaa'a 'inmv 'bvbua "yi.

XIV 'Le 'in na 'ki, -bho 'in nu -kaa, 'le 'in 'ke 'an nyv-v 'ma-a 'Zuifu'a "mūnynı "yiglu-za, 'le 'wa "klumu'a tɔlv 'ke 'pvnpvan 'ye -cueyi.

XV A -gblee. -da -Lago -za -nı'a 'Zuifu kwa gbo, 'bho-o a-bv -se'a-a 'Zuifu -ke o wvnna -nı'e "niti. 'Le zo -ke ti 'Zuifu-v 'ye'a 'le o gbo "bhitı mu 'le o 'ke v kpvn -gli a, 'bho 'mnc o, -ka 'memv -so'c glu, 'le -v -nı'a ti -lreε ε, 'inne -ke ε 'ke "yitigvgo.

XVI A 'ye li-o, -bho nyı -za 'le -lololı'a "yizabhi 'le o 'ke i -Lago "nyı a, 'ya -yi -sie'a 'bho, -Lago'c lı i "du'o -lreε. 'Le, -bho tu'a 'sısıanyı -tbhe -Lago o, 'ε "klei "du'o 'c lı -lreε.

XVII -Lolotu vn-v 'la'a oliviee, -bho nyı -lo ne 'le -kpaa 'mu 'le o 'ke 'ε "kleitolu cε ε, 'ka-a

*Izrayεεlikəmu -nı'o, 'le a-bu -se'a-a 'Zuifu koo'c 'kwlaoliviee. -Bho nyɔ "luo 'kwlazətu 'mne'ɛ "klei 'mu, 'le, -lolotu'a "klei -ce'ɛ "yi, -in 'ke i 'bho 'ya 'bi 'mu 'nɛɛ, "lemnı -lolotu 'mne'ɛ 'sisianyi -nyi 'i "ni 'le i-i 'bhua'o.

XVIII 'Inne 'bhle'e 'nynt'a dı a, -mnccoo koo'c 'kwlaoliviee "klei nyɔ "du'a 'bho -lolotuzegɛ'ɛ "klei 'bi 'mu, -a'a 'bhɛɛ -a'a "bhuo "yi, -lolotu'a "klei -ke 'bi 'mu -in -nı'a, -a'a 'nyɛ ε 'mu -le! -Bho -in nu -kaa a, -ka "klei -see'a 'ɛ 'sisianyi kwa'bhe, -a'a 'mate nı -le! 'Sisianyi 'bhle'e "klei kwa!

XIX -In 'bhɛɛ'o -in 'ke na: -Bheje "klei -nɛɛ, ε -ce'ɔ 'le 'mna 'ke 'ɛ 'bi 'mu -zi maa.

XX -Ziadı mo'o. 'Zuifu -mnvvu koo'c-ɔ tu'a "klei nyɔ ce'ɛ "yi, -ekedımaa, *Zezii *Kliisi'a "gwlidɛɛ se v 'mu -nı, 'le -mnccoo 'ye 'ya 'bi 'mu yi, 'le -a'a 'ɔ "gwlidɛɛ'ɛ kamv. 'ɛ dı, -a'a 'bhɛɛ -a'a "bhuo "yi -le! -A'a kpli -nı'a fanu -nı -inmvu ku 'mvti!

XXI A 'ye li-ɔ, 'Zuifu koo'c -lolotuzegɛ'ɛ "klei, -bho -Lagɔ -see v ya-gbu, koo ɔ 'ke -inmvu ya-gbu'a?

XXII 'ɛ dı, -ka -Lagɔ'c 'limv -nmɔ'c wɔn, 'le, -ka ɔ-ɔ 'cna'a dı 'mu, -in 'ke 'ya dı 'gwlutipopo. Nyu -yu -tbhe 'no "kpi, -v -za'a "lru -jeyi, 'le v -bodi ɔ 'cna -nı 'nı 'mu 'le 'ɔ 'limv 'ye -inmvu "kpi wɔn-nmɔ -nı. 'ɛ dı a, -mnccoo -de 'le 'ɔ 'limv'a wɔnnmɔɛ 'mne'ɛ 'mvti, -a'a -za "lru -jeyi -le! -Bho ε -se -mneɛ ε, ɔ-ɔ 'kpate'e 'bho -inmvu-ε 'le -in -ke ɔ 'yicice -lrɛɛ.

XXIII 'Le, -bho 'Zuifu -see 'le 'wa -lokumukue 'mu "lru-mu -nunamv -nı a, 'le, -bho vñ "bhiti 'le -Lagɔ gbo, ɔ 'ke v 'wa 'bi 'mu le -ya a, -Lagɔ

'bhεε'o ɔ 'ke ε nu kpε -bue.

XXIV -Gblee, -inmo -se'a-a 'Zuifuyi, -in koo'c-o -kwla 'zɔ'c olivieetu. -Bho -Lago "luo 'ε "yicekleɛs 'mu, 'le, olivieetuzegɛ-ɛ -ni'a 'le -kpaa 'mu, ɔ 'ke ε 'le 'ɛ "kleɛ "yi"dudu a, ε-ɛ 'ku-o wɔn. -Lago nu'a *wɔnku'l'a -dadudu, 'unɔ se 'bhεε ɔ 'ke olivieetuzegɛ'ɛ "klei 'mu"luo 'le ɔ 'ke i 'ya 'bi 'mu le -ya -lrɛɛ?

*"Zuifu'a 'pvnpuan 'bho -Lago'c "yigbeyi

XXV 'Lotu'a "nynuu-a, -ziadı "zize'a "yi 'le ε 'ye'a -zian "kpi bhla a, 'in 'ybha-o'o 'in 'ke i "piemu po 'le a -kaa a'ba 'bhi "yi'bheɛ. - Ziannamu, -bho *Izrayeɛlikɔmutołu ku -loku 'mu 'le 'wa -Lago'c wlu'a 'muntiwoɛen 'ke cokocoko-coko -ni a, ε -se "se -ko. 'ɛ letu 'ke -nu-ɛ, 'le, nyu-ν -se'a-a *Zuifu, -Lago ce'ɛ wɔn "kpiti, -u 'ka 'le 'ɔ nyu'a "klumu 'kpa, un 'ke "yiny ni.

XXVI A -gblee, 'bho 'Zuifu'a 'pvnpuan'a damu 'bho -Lago'c "yigbeyi, -ka ε-ɛ 'ye'a -zi mu a, 'inne 'mo-o, 'Izrayeɛlikɔmu "we-e 'ye-e 'pvn -mu. Wlu-u -we 'ɛ "yiti -ɛ 'cnı-ɛ'ɛ 'le -Lago'c "bɔgv 'li see 'wa dı, ε na:

'Bho *Sion ('ma-a Zelizaleɛmu), 'bho-o nyu'a 'pvnnyi 'ke 'wlu 'le ɔ 'ke *Zakɔɔpu'a "nynuu'a "nynuu'a gbugbuzɛ zetie 'le 'wa "nyinynidı 'mu 'bho -Lago'c "yigbeyi.

XXVII ε-be -nɔɔ'mne ti, 'in-i 'ye-e 'wa "nyinynidı'a dı 'bho -mu, *-ybheɔybhətite 'in -ke u 'ye'a -bhla mu a, 'inne mo'o.

XXVIII 'Le "yri -ke "yi -a -ni'a -laa, -bho 'Zuifu "du -Lago'c jekamu a, un -see *Zezii 'wɔɔn'c dı mo'o. 'Le, -bho un -ni -kaa, a'ba -zegɛ mo'o -lrɛɛ.

'Le, -bho nyɔ 'cri i 'muti a, un "du-o -Lagɔ'c nyu.
'Innɔ -ce'ɛ 'wa "na "we kpɔ 'le un 'ke 'ɔ nyu "du,
'innɛ nyu'o ɔ -kma'a-a -bhla 'wa dì.

XXIX A 'ye li-ɔ, -bho -Lagɔ 'la nyu, ɔ-ɔ 'nu -u 'jɛ
"lruli, 'le 'ɔ 'limu'a wɔnnmɔɛ 'mu. 'ɔ zizia wlu
"yi "kɔmu.

XXX A-bu -yuu, a -see -Lagɔ 'bho "du -tanyi. ɛ
-ni'a -kaa 'mu a, -Lagɔ 'nu-o amu -zegɛ "lruli.
'Zuifu 'naa'a-a 'ɔ wlu "yi'a dì, 'le 'ɔ 'limu 'ye amu
"kpi wɔn-nmɔ -ni -zian.

XXXI U-bu 'naa'a 'ɔ wlu "yi -zian a, 'ɔ 'limu-ɔ
'ye-e wɔn-nmɔ -mu 'bho u "kpi -lrɛɛ. -Ka ɔ 'ye'a
a'ba ngaze a, 'ka-a ɔ 'ke 'wa ngaze 'ye -lrɛɛ.

XXXII A -gblee, 'ɔ wlu'a "yinɛɛɛ'ɛ kamu ɔ "tayi'e
nyu 'wee "yiti 'le un 'ke 'wa "nyinynidı 'mnı'a
nuunu 'lrū-mu. ɔ nu -ɛ'o 'le un 'ke i "yiyibo 'bho
'ɔ "yigbeyi, 'le 'ɔ 'limu 'ke un -ni 'wee -dalue "kpi
wɔn-nmɔ -ni.

-Lagɔ'c 'mutenaagi

XXXIII Oo! 'Lotu'a "nynuu-a, -Lagɔ'c -naagi -te
-kaa 'mu 'ya! 'Le 'ɔ leyiyyiboe 'bhe -kaa "yigbeyi
ti 'ya! Nyɔ bheɛɛ'ɛ ɔ 'ke i 'muti'cre 'le ɔ 'ke
i 'muti'wɔn 'ya! 'Le ɔ bɔ-ɔ-ɔ-nuukpli ɔ -nu'a a,
'le, le -ke dì ɔ-ɔ nu ɔ 'ke cyu bheɛ'ɛ ɔ 'ke i
gbɔzua 'ya!

XXXIV A -gblee, wlu -ɛ 'cnı-ɛ'ɛ 'le -Lagɔ'c "bɔgu
'li, ɛ na:

Yɔɔ yibo'o -a'ba -Koyi'a 'gwlvtipopodı'a? Yɔɔ
'bheɛ'ɛ ɔ 'ke ɔ "dì 'mu "du'a?

XXXV Yɔɔ "nyi 'ɔ le -tanyi -ɔ -ke -bodi ɔ 'ke ɛ 'kwla-
za -lrɛɛke'a?

XXXVI 'Le ɔ 'mu li 'wee 'wlu'o; 'un -ya'a li 'wee
-ni'a 'kmu 'mu ti. 'ɔ 'kɔ -kɔ -cnı 'ya 'wee. 'ɔ

'nyuń nyu 'ke "yi'bheę 'coo-wee 'li. *ɛ -nı -kaa
'mu!

XII

-Lago'c'bubcsuzegə

I 'Lotu'a "nynuuu-a, 'bho 'ɛ lemu a, -Lago -tɔ'c'-ɔ-
-amu ɔ 'limu'a wɔnnmɔe'ɛ dı a, le ɔ-nı 'bɔ'c' amu
'mu ti a, 'inne 'mo-o, a -gwe ti, a "nyı a'ba "bhi -
Lago -jeyi -ka 'sragale ya'a a 'le a 'ke 'bho 'c' kamu
ti-de a 'ke ɔ 'tu nu! -ɛ 'ma-a -Lago'c' bubcsuzegə,
'inne 'ka-a!

II 'Traamu'a nyu-v -nı'a 'coo 'kmu 'mu a, a'ba
'kpa 'wa nuvudı kli -le! A "tayi -Lago "yiti ɔ 'ke
a'ba tinie -ke a'ba 'gwlvtipoposu "yizizia! -Bho
ɛ -nı -kaa 'mu a, a 'bheę'o a 'ke -Lago'c' 'gwlvdı
'muти'wɔn. 'Inne 'mo-o, le-ɛ -nmɔ'c' 'yrili, -ɛ nu'a
-Lago 'tu 'le -ɛ se'a 'bi li'btle, a ke ε yibo.

III Le-ɛ 'bhle'a 'nyuń -Lago'c' "bhuo'a 'sana 'mu
ɔ 'ye'a 'inmu ɔ lbhv -tbha a, ı-bı 'kpı -ke wɔnkue
ɔ "nyı'a 'inmu'a dı 'in-ı za'a amu wlu -nɛɛ -bodi
'mu. -Ka a se'a -nı a, a'ba "klumu'a nyɔ'c' -tɔ -kaa
ɔ "bhuo -le! -Lago'c' "gwlidev ɔ 'gblee'a amu
"yiti -lue -lue, 'inne a 'ke "yi-kpvn, 'le, le a "du'a
'tin, a 'ke 'ɛ bhu -na 'le -ziadı 'mu.

IV A -gblee, -ka nyunyɔ'c' 'gblu -nı'a -lue 'tin 'le
'ɛ ku li'a li -die'a "yi 'le ı se'a lbhv -lue 'bhle a,
'ka-a -a -nı'o -lreɛɛ.

V A 'ye li-ɔ, -a-bu nyu-v -ke *Kliisi "sisri'a "yi,
-a -die'e-e "yi 'le -a ma'a kpan -lue. -Bho koo -a
se lbhv 'mu-ple, -a kpukpvn'o-o ti -lue -lue. -A -ke
nyunyɔ'c' ku li'a li gugɔ'c'-ɔ "yiti.

VI -Lago'c' le'ɛ nyonyinyisv -ke 'mu ɔ-ɔ "nyı nı'a
-amu *'ɔ Lisaazuzu'a 'kpı 'le -a 'ke 'c' lbhv nu,

'inne nu ε'o 'le -a se lbhv -lue 'bhle, nyč -lue 'bhle-ε 'č lbhv 'le -lue -lrčč 'bhle'ε 'č ne'ε ka. 'E dí a, -bho -Lago -tbha -a'ba nyč -lue 'č wlu'a 'mutizeε 'le ε 'ke ε 'č Lisaazuzu'a 'kpi "nyi ε 'ke ε nu a, -ka ε "si'a 'nyni 'tun, ε -ze ε -kaa 'muti 'le 'č -Lago'č "gwlideε 'mu, -bho koo ε "kč 'mu 'le ε 'ke 'mu-te.

VII 'Le, -bho -Lago "nyi -lrčč 'kpi 'le ε 'ke *Zezii'a -glıgbawonyi'a nyu -kpa, ε nu ε 'le ε 'ke ε "lru-mu! -Bho ε "nyi -lue -lrčč 'č wlu'a -tččč'č 'kpi, ε nu lbhv 'mne ε 'ke ε nya kpa.

VIII 'Le, -bho -Lago "nyi nyč -lrčč 'kpi 'le ε 'ke nyu 'kpi 'yi po, ε nu ε 'le ε 'ke ε nya kpa -lrεε! 'Le, -bho -Lago "nyi nyč -lrčč 'kpi 'le ε 'ke kwa 'mu ti'yčč, ε nu ε 'le 'č -pčlu'a kle ti! Nyč -yo -Lago-č "nyi'a 'kpi ε 'ke nyu -jolu gbo po, ε yaa 'muti 'le ε 'ke ε nu! 'Le, nyč -yo -Lago po'a nyu'a ngaze -pčlu gbo, -bho ε -ka nyu'a ngaze-e 'ye, ε nu ε 'le -pčluplu ti!

IX 'Bho 'ε lemu a, -a'ba dikikmeε 'ε 'bhle "yrabha 'zč -le! A 'nyε "nyinynidi 'mu, a zi -zegε'ε nūnua'a dí!

X A kikma -kikma dí 'le a'ba -pčlu'a kle ti! A "dudu 'bho, a'ba 'nyi nyε 'mu -le!

XI -A'ba -Koyi -Lago'č Lisaazuzu po'o amu 'kpi 'yi. 'Le 'č lbhv'a nūnamu a ku 'kpa "yi! A yaa 'muti! A'ba 'bhle 'plu -le!

XII -Zegε -Lago-č 'ye'a amu "lruli-nu mu 'le yaku 'li, a 'de -ε -pčlu "yi'a dí, a li 'bubua! -Bho a -ni 'kle 'yenamu, a -ku "gwli! A'ba sia *-Lago'č wɔngbopoε 'mu -le!

XIII A -Bozezii'a nyu "puan-a 'lbha'a a, a -kpa nu! A 'bheε 'lukpv'a -glikpvεn wɔnyi!

XIV Nyu-υ kla'a amu nyani 'mu, a zi 'wa -zegε'ε

dı! A po 'wa dı -Lago wɔn gbo ɔ 'ke ɔ "nitiwonna, a'ba -bhla nı tu ti -le!

XV Nyu-ı -nı'a 'le 'bubua 'mu a, a -ke ɔn li 'bubua! Nyu dı 'wlu'a 'mu a, -bho ɔn -ka "vi, a -ke ɔn "vi!

XVI A'ba "bhi yiybhe 'mu. A'ba 'bhεε a'ba "bhi "yi -le! 'Bho nyu -lruu'a damu, a -ya a'ba "bhi 'zı, 'le, -bho koo nyı -nı, a -ke ɔ -na! Nyu-ı se'a 'nyrı 'bhle, a zi 'wa dı -lrεε! A'ba -zre -nı a'ba "bhi lεyriyibomu "yi -le!

XVII A'ba nı nyı "nyinynidı "lruli -le! 'Le, -bho nyı nı amu "nyinynidı "lruli, a'ba -za 'ε kpa -le! Lı-i 'ma-a -zıgı 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi a, 'ya nınuua a 'ke 'gwlvtipopo 'le a 'ke 'ε bhı -na.

XVIII 'Le, -bho ε "du lε-ε ge'a a'ba "bhi "yi a, lε a 'bhεε'ε kwa li, a nı ε 'le -pɔlu'a bhlubhlua 'ke 'bho a -ke nyu 'wee'a 'nyrımu -nı!

XIX 'An dıkmalotu'a "nyuuu-a, a'ba -za a'ba "bhi'a kpa nyu "kpi -le! A "tayi -Lago "yiti 'ɔ 'cεkuta 'ke a'ba "kpi'a tu vɔ, -ekedımaa, ε 'cnı-ε'ε-ε 'le -Lago'ɔ "bɔgu 'li:

-A'ba -Kɔyi -Lago na: 'Inmɔ 'ke kpa -za, 'ınmɔ 'ye 'an nyu'a kpa nyu "kpi -za -nı mu.

XX -Bho koo ε -nı 'mu a, -ka -Lago'ɔ wlu "si'a 'nyrı, a nı -kaa:

Nyı -yo 'ma-a -a'a jεkayi, -bho 'mu -kɔ ɔ-ɔ 'lbha a, "nyı ɔ lilia! -Bho "nitı -kɔ ɔ-ɔ 'lbha a, "nyı ɔ 'nanani ɔ 'ke 'na! -Bho -ıı nı -kaa a, "lemnı dıı-i 'lbhɔ -ɔ'o 'le ɔ 'ke 'gwlvtipopo 'le 'ɔ -pɔlu gbo; 'le -ıı -bodi ɔ nınuukpli-i zizia-a "yi.

XXI -In 'ye li-ɔ, -a'a "tayi -a'a "bhıuo "yiti "nyinynidı'a "jri -ınmı 'kpi -le! -Mnaaa'a -zεgε'ε

nuñua, 'inna 'ke "nyinynidı tu wɔn 'mu lu.

XIII

*Nyu-v po'a 'bhlvkp'a nyu -jolv gbo, a "du v
'bho*

I Nyu-v "du-ε'ε 'bho -v po'a nyu -jolv gbo 'bhlvkpayowli'a 'bı 'mu, 'bho v -bodı nyɔ"o nyɔ 'ke 'ɔ "bhuo 'zɔ -ya mo'o, -ekedımaa, nyɔ -yɔ 'ka nyu 'kpi -nı, 'ɛ letu 'ka -nu-ε -ε -see'a -Lagɔ 'mu 'wlu, ε se -nı. Nyu-v "du-ε'ε 'bho -v -nı'a 'bhlikpı 'wee "kpi, -v po 'i -jolv gbo, -Lagɔ "du 'v 'bho.

II 'Ka-a ε -nı'e 'mu'a dı a, nyɔ -yɔ nu'a 'bho 'bhlvkp'a "lrutidemu 'mnı'a nyɔ'ɔ "yigbeyi ɔ - see 'ɔ "bhuo 'zɔ -ya yi a, -mnaaa'a nyɔtu, v-bu nyu -Lagɔ "du'a 'bho, 'inna -ke ɔ-ɔ dede'e "yi. Nyu -yu -see'a v-bu nyu 'mnı'a wlu 'bho "du, un-v 'ya-a 'wa "bhi 'kleyeeɛɛ "kpi.

III A -gblee, 'bhlvkp'a "lrutidemu "du-ε'ε 'bho, nyu-v nu'a -zegɛ, ε -se 'inna 'wa -fanu 'ke 'lbha -ko. Nyu-v nu'a "nyinynidı, 'inna 'wa -fanu -v 'lbha'o. -Bho -mnccɔ -see ti'bɔ 'bhlvkp'a "lrutidemu'a dı 'ke -inmu -sianyı 'mu 'wla a, "lemnı nu "yrilinmodı 'le un 'ke -a'a "dı -za!

IV -In 'ye li-ɔ, un -nı'e-e -Lagɔ'ɔ lbhv "yi - a'a -zegɛ'ε dı. 'Le, -bho -in nu "nyinynidı, -a 'titre'ε li -sianyı'a dı, -ekedımaa, nyu 'mnı'a -zidle 'bhɛɛ'ɔ ε 'ke -inmu 'kleyeeɛɛ "kpi -ya 'le ε 'ke -a'a 'menamu nyni. Un -nı'e-e -Lagɔ'ɔ lbhv "yi 'le un -nı'e 'bho 'ɔ 'bı 'mu, 'le, nyɔ-ɔ nu'a "nyinynidı, un 'ke ɔ 'ɔ 'ce "kpi -ya.

V 'Inne 'bhle'e 'nynı'a dı a, 'bho nyu 'mnı -bodı -in 'ke -a'a "bhuo 'zɔ -ya mo'o. ε -se un -ka -inmu

-zigle -kpvn'a "se'ε dı -in 'ke v ple -ko. ε -nmč'č-o
 "yrili -in 'ke v 'bho "du 'le -a'a -pɔlv -kaa 'mū'gba
 -lrεε.

VII -Ka -lue 'mne'ε kamv, a 'ke lapoo "pele. Nyv-
 v -nı'a -kaa 'ya lbhvту "yi, -Lagč'č lbhv vn-v nu'o
 -lrεε'ε dı, -ka -zegeka vn 'ke ε nv.

VIII 'Bho 'ε lemu a, le a 'ka nyv -bodi nv a, a nv
 ε, 'le a 'ke nyč'č kpa 'bhle, a -ze ε! -Bho a 'bhle
 nyč'č lapoomčni "kpi, a -ze ε -lrεε! 'Le, nyč -yc
 -in 'ka 'bho "du, "du ɔ 'bho!

-Kma -in -bonyunyč'č dı

VIII A -gblee, nyč'č kpa'a -nı amv "kpi -le, -
 bho ε -se dıkukmee 'ka 'bho a'ba "klumv -nı
 "kōmukomu! A -gblee, nyč -yo 'bhle'a 'č -
 bonyunyč'č 'tu 'mū -č -kma'a 'č dı, le *-Lagč'č
 gba "si'a 'nyv, 'ε 'yvε 'mne, 'inne ɔ -kpvn'o "yi.

IX A 'ye li-č, -ziadı mo'o, -Lagč'č gba-a 'le'ε -kaa
 na:

-A'a 'ye -yranyňobha -le! -A'a 'lbha "ku -le! -A'a
 "yri -le! -A'a 'mū 'yri 'bho -in -bonyunyč'č
 li "kpi -le!

'Innuuni -ke -lrıı-ı -sie'a 'bho a, gba -ye 'ka 'ya
 'wee wɔnka, 'inne 'mo-o:

-Ka -in -kma'a -a'a "bhuo'a dı, -kma -kaa -in -
 bonyunyč'č dı!

X I -nı'a -kaa 'mū a, nyč -yc -kma'a ɔ -bonyunyč'č
 dı, 'č nu ɔ "nyinynidı "lruli. Le -ye 'ma-a dıkmee,
 'inne 'mo-o -Lagč'č gba'a "yikpvən. Nyč -yo -
 kma'a ɔ -bonyunyč'č dı, ɔ -kpvn'o-o -Lagč'č gba
 'wee "yi. -Lagč'č gba'a klε'ε 'zč 'ka-a!

Zezii-i 'yi-e le. A san 'yi a 'ke ɔ wɔn-fuo

XI 'Lotv'a "nynuu-a, a kıkm̄a -kıkm̄a dı, -
 ɛkedımaa, -nɔɔ -ke ti -a -nı'a -laa, a yibo'o-o

'ε -cətu. "Nyuncəmo'o 'bho -Lago'c 'yigbeyi. A -gblee, 'pvnpuan a 'ye'a a, ε 'ke "piemu 'kpa "fia 'wee, 'ε 'c -c 'kəc 'tə amu gbo, 'le, -a'ba "yizazə -ke ti -a de'a -Lago "gwli 'tun, ε "kəc 'c gbo, ε 'ye ε 'mu-zi.

XII A -gblee. -a'ba -Kəyi *Zezii'a leyinco "kəc 'c -c gbo. -Da -a -see 'c -bhla yibo ke, -a -nū'a 'le "nyinynidı'a -kuyre 'mu -bənyı, lı -a nū'a ε -bə -nū 'mne ti, -a "tayi nū "yiti! -A yibo'a 'traamu 'c wlu 'tə c, -ka ε 'le'ε, -a nū -kaa! -A -kpvn nū "yit 'le -a 'ke "nyinynidı tu gbo və!

XIII Zə Zezii -ya'a 'le -a'ba -polu 'zə -lue -lue, 'le -a 'ke "yrilinmədı nū, -a -de 'le ε 'mu ti -ka -zəgəka! -A'ba -de 'tə "nyinynidı'a nūnukpli 'li ti -le! Lilia'a zi -amu -le, nəmənəsəs'ε zi -amu -le! -A'ba "wılı -le! -A'ba "tayi jejəs -ke "mənynı "yiti, 'ya jri 'le -amu -le!

XIV A -gblee, le -a 'ka nū a, 'innes 'mo-o -a'ba -Kəyi Zezii'a nūnukplizıgı. A'ba "tayi a'ba "bhi "yiti a'ba nyunyɔnaagı -ke 'ya 'tənudı'a po amu -jolu gbo -le!

XIV

Nyv-v -ke -Lago'c "gwlideeε-ε 'fiñ'a 'mu -ke nyv-v -ke -Lago'c "gwlideeε-ε ku'a 'mu

I 'Lotu'a "nyuuu-a, nyɔ-c -ke -Lago'c "gwlideeε-ε 'fiñ'a 'mu, a'ba -ke 'c dede wɔnyi -le! A yibo 'c kpvnka!

II A -gblee, 'ε dı'a kpε -lue 'ka-a: -Bheje a'ba "klumu'a nyɔ -lue-e nū: 'In 'de-e -Lago "gwli 'in 'bheε'ø 'in 'ke lilili 'wee li, maa, 'le a'ba nyɔ -lrcɔ -ke -Lago'c "gwlideeε-ε 'fiñ'a 'mu, ɔbɔ 'ke nū:

'In se ε 'bhεε, lililisuaε 'in-i 'ye -li mu, maa, a -zo
ɔ 'yrili.

III Nyɔ -yɔ li'a lilili 'wee a, ɔ -Bozezii'a nyɔ -yɔ
'te'ɛ lilili 'mu 'i, -mnɔɔ'c'nyε ɔ 'mu -le! 'Le
nyɔ -yɔ 't'i 'mu -o li 'i a, ɔ -Bozezii'a nyɔ -yɔ li'a
'ya 'wee, -mnɔɔ'c' "du 'bho 'ɔ da -le! -Ekedımaa,
-Lagɔ-ɔ 'kpun-o obɔ -gli -lrεε.

IV -Gblee, -ni ɔ -yɔ -tu'a nyɔ -lrɔɔ'c' lbhunuyi
-zigle a, -mnaaa'a 'nyni -mɛ'ɛ? -Bho ɔ kpun "yi
o, -bho ɔ 'ga ti o, 'ɔ -kɔyi'a "se-ε 'bhle'e 'ɔ dı. A
-gblee, a -ni 'son'ɔ -kɔyi 'mo-o -a'ba -Kɔyi *Zezii.
'ɛ dı ɔ 'ke "yikpun, ɔ -see 'tɔ ti'ga yi, -ekedımaa,
'ɔ -Kɔyi 'mnɔ, ɔ - 'bhεε'ɔ -o 'ke ɔ "yikmukpi
'mu po.

V 'Le "bhalrεeke a, a'ba "klumu'a nyɔ 'bhεε'ɔ
ɔ 'ke na: 'Wı -nεε 'bhle-e 'nyni, 'le ε 'ye 'wı -lrεε
-zi, 'le -lrɔɔ 'bhεε'ɔ, ɔ 'ke nu na 'wı 'wee 'bhεε'ɛ
'mu-ε. 'Wı -lue-e 'ka 'ɛ -bowı 'mu-zi, ε se -ni. Le
a 'ka nu a, 'inne 'mo-o a 'ke i yibo -ka -zegεka 'le
a'ba "bhi'a -pɔlv gbo.

VI A 'ye li-ɔ, nyɔ -yɔ za'a 'le 'wı -lrıı 'le 'wı'a
"klumu, -ɔ nu'a i 'bhle-e 'nyni a, ɔ-ɔ 'nu-o -kaa
'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'nyni 'mu. 'Le, nyɔ -yɔ li'a
lilili 'wee a, ɔ-ɔ nu ε'o 'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'nyni
'mu -lrεε, -ekedımaa, -bho ɔ -ka 'ya lililitu li, ɔ-ɔ
'po-o 'ya dı -Lagɔ 'sεε. 'Le, nyɔ -yɔ 't'i 'i 'mu -o
li'a, ɔ-ɔ nu ε'o 'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a 'nyni 'mu 'le
ɔ-ɔ po'o 'ya dı -Lagɔ 'sεε -lrεε.

VII A 'ye li-ɔ, -a'ba nyɔ -lue 'tın-i 'ka ti-nı 'ɔ
"bhuo'a dı, ɔ se -ni. 'Le, -a'ba nyɔ -lue 'tın-i 'ka
'ɔ "bhuo'a dı 'mɛ, ɔ se -ni -lrεε.

VIII 'Le, -bho -a -ni ti a, -a'ba -Kɔyi Zezii *Kliist'a
dı -a -ni'e ti, 'le, -bho -a 'mɛ ε, -a'ba -Kɔyi Zezii

Kliisi'a dı -a 'mε'o -lrεε. 'Inne 'bhle'e 'nynı'a dı a, -bho -a -nı ti o, 'le -a 'ke 'mε o, -a'ba -Koyi 'mnɔ'c nyv -a "du'o "kɔmv.

X A -gblee, -kaabodi'a dı 'ɔ "bhuo 'mε'o ɔ 'ye glu -so, ɔ 'ye ti-nı -lrεε 'le ɔ 'ke 'memv -ke tinimv'a -Koyi "du.

X 'Lotu'a "nynuu-a, ε -nı'a -kaa 'mv 'le, leedi a-a tu'o a -Bozezii'a nyɔ -zigle'a? 'Le leedi a-a 'nyε'ε a -Bozezii'a nyɔ 'mv'a? -Ka -a'ba 'wee 'ka 'bho -Lagɔ'c wɔnyi ti-nyna 'le ɔ 'ke -amv -zigle -tu a, a se i yibo?

XI A -gblee, -kaa ε 'cnı-ε'ε -kaa 'le -Lagɔ'c "bɔgv 'li, na:

-A'ba -Koyi -Lagɔ na: 'In -nı'e-e ti "kɔgwleka, 'le nyv 'wee 'ke 'inmv 'kolri wɔnyi glu po 'le vñ 'ke 'inmv -Lagɔ 'la 'le vñ 'ke 'an 'nynı "yi'bheε.

XII 'Inne 'bhle'e 'nynı'a dı a, 'le -a'ba tinıε 'mv -a'ba 'gwlutipopoe'ε kle -ke nvnukpli'a kle -a nv'a, -a'ba 'wee 'ke 'ya kuna po -lue -lue 'bho ɔ-bo -Lagɔ'c "yigbeyi.

A'ba bhla a -bonyunyɔ ti -le!

XIII 'E dı a, 'lotu'a "nynuu-a, -a'ba tutu 'tɔ -zigle -le! Lε a'ba -pɔlv 'ka ti-gwe a 'ka a -Bozezii'a nyɔ -bodi nv a, 'inne 'mo-o le-ε -see 'ɔ "nyinynidı 'mv -po yi.

XIV A -gblee, -ka 'in le'ε -laa amv "yi a, 'ka-a -a'ba -Koyi *Zezii 'wɔɔn 'nε "kpi -lrεε. 'In yibo'o-o 'na -ziaka, na le"o le-ε 'ka gbale "du 'le 'ε "bhuo 'mv, ε se -nı, 'le, ε -nı'a -kaa 'mv a, -bho nyɔ -gbv le ya 'le ɔ 'ke ε gbale 'la a, 'ɔ -pɔlv 'kpvn -ε ti'a dı, gbale ε "du'o ɔ -bodi.

XV -A'a lililı -a li'a, -bho -in "du 'ya dı 'le -in 'ke -in -Bozezii'a nyɔ "yigbeyi -kma -ni a, -mnees -see 'tɔ dıkmee 'mu 'wlu. Lililıkpian'a dı -in 'ke "du, 'le, -a'a -bonyunyɔ -ke dı *Zezii *Kliisi "du'a ɔ 'ye'a 'me'ε ε, -in 'ke ɔ "maa'a?

XVI Lε-ε -nmcɔ'c "yrili 'le a-bee -mnvv -bodi a, a "du a'ba "bhi "yrili, 'le nyv -kεε ε 'mvnyelε 'la.

XVII -Ekedımaa, -Lago'c nyv'a -kɔkɔɔ se lili -ke nmcɔ'c dı kli'btle. I -ni'a -kaa 'mu a, "yisrεεε-e -pɔlv'a bhlubhlua -ke 'bvbua *-Lago'c Lisaazuzu-u po'a 'le nyv'a -pɔlv 'zɔ, 'ya dı ε-ε za'a 'mu.

XVIII 'Le, nyɔ-ɔ 'sreεε'ε "yi, -ɔ -ke -pɔlv-v bhlua'a 'le -ɔ li'a 'bvbua, 'le -ɔ "si'a 'bho, -ɔ nu'a Kliist'a lbhv, 'inno nu'o -Lago 'tu 'le nyv-u 'wɔɔn 'nɔ 'kpi.

XIX 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dı a, lı-ı bhlua'a nyv'a -pɔlv, 'le lı -ke 'mu -a 'ka 'kpa "yipopo a, 'ya nvnua -a 'ke ti'bɔ.

XX -A'a "du lilidı -a'a -nyni -Lago'c lbhv wɔn -le! -Ziadı mo'o, lililı 'wee -nmcɔ'c-ɔ "yrili, nyv 'bhεε'ɔ vñ 'ke i li. ε -ni'a -kaa 'mu a, le, -bho nyɔ li a, -ε 'ka -in -Bozezii'a nyɔ "nyinynidı 'mu po a, 'ε lililetu se lilika -ni.

XXI -Bho -in se 'sraganmi li, -bho -in se nmc 'na, -bho -in -za lıtɔlı kwa gbo 'le -in -Bozezii'a nyɔ'c dı a, -mnees -nmcɔ'c-ɔ "yrili.

XXII -In 'ye li-ɔ, 'le dı -ni 'mu, -ye -in 'yee'a -ziadı 'mu, -de ne -pɔlv ti, -in -ke -a'a -Lago -ni 'sɔn 'nynimu'a dı mo'o. Lε-ε nu'a -inmu 'tu a, -bho ε se -inmu nymɔ 'gwlu "sii 'le -in 'ke ε nu a, -in 'wa-a ti.

XXIII A -gblee, 'le nyɔ'c -pɔlv 'ke 'bho lilile'ε "kpi 'kɔlv -ni a, 'le ɔ 'ke 'ε lililetu li a, 'gwlu-v 'zɔ -ɔ

'gɪ, -ɛkedımaa, lə ɔ 'yee'a -ziadı 'mʊ a, -ka ε 'lɛ'ɛ
ɛ, ɔ -see -kaa nʊ. A -gblee, 'le nyɔ 'ke le"o le nʊ,
-bho 'ɔ -polu -see bhlubhlua 'ye a, "nyinynidı ɔ
nʊ'o.

XV

*-In -Bozezii'a nyɔ'ɔ 'tvnvdi -in 'ke nv 'le ε 'ke
-a'a ne 'mʊ-zı*

I A 'ye li-ɔ, -a-bu -ke -Lagɔ'ɔ "gwlideɛ-ɛ ku'a
'mʊ, nyv-ɔ -ke -Lagɔ'ɔ "gwlideɛ-ɛ 'fɪn'a 'mʊ a, -a
-kpa nʊ! -Bho vñ se 'bho -Lagɔ'ɔ -jeyi 'mvtikuku
a, 'le v -bodı -a -ku "gwli. -A'ba nʊ -a'ba "bhi'a
'tvnvdi -le!

II Lɪ-ɪ nʊ'a -a -Bozezii'a nyɔ 'tv, 'innı -a 'ke
-bodınvnvn -zɛgɛ'ɛ kamv 'le -a'ba -Lagɔ'ɔ "gwlideɛ
'mʊ -a 'ke 'kpa "yipopo.

III -ɛkedımaa, *Zezii *Kliisi -mnɔɔ -lrɛɛ, ɔ -see
'ɔ "bhuo'a 'tvnvdi nʊ, 'le, wlu -ɛ 'cnı-ɛ'ɛ 'le -
Lagɔbɔgv 'li 'ɔ dı, -ka ε 'lɛ'ɛ ɛ, 'ka-a ɔ nʊ'o. ɛ-be
wlu 'mne na:

'Cıseɛ vñ 'cıse'ɛ -cmnı -Lagɔ ɔ, 'cmnı ε 'ga'a
"kpitı.

IV A -gblee, wlu"o wlu -ɛ 'cnı-ɛ'ɛ 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgv
'li, ı 'cnı-ɛ'ɔ see, 'le ı 'ke -amv le -tɔ 'le -a 'ke
-polvıyidele 'bhle, -ɛkedımaa, wlu -ı 'cnı-ɛ'ɛ 'le,
'innı "nyı'e -amv "gwlikue 'le ı-ı po'o -amv 'kpa
"yi.

V -Lagɔ "nyı'a nyv "gwlikue 'le ɔ-ɔ po'a nyv
'kpa "yi, ɔ nʊ ε amv -bodı, 'le a 'ke -naagı -lue
'bhle, 'le, -ka Zezii Kliisi 'ybha'a, 'le, kpli ɔ -nı'a
ti a, a 'ke -kaa -nı.

VI 'Le a 'ke wlu -lue -ke -naagi -lue 'mu-ple, 'le, -Lago 'ma-a -a'ba -Koyi Zezii Kliisi'a -tita, a 'ke 'o 'nyni "yi'bheεε.

VII 'E dı a, -ka Zezii Kliisi kpvn'a -amu -gli, a kpvnkpvn -kaa ti -gli 'le -Lago'c 'nyni 'ke "yi'bheεε!

VIII A 'ye li-o, -ka Zezii Kliisi "du'a *Zuifu'a lbhvnyi 'bho -Lago'c "yigbeyi, 'inne tɔ'c -ka -Lago'c zizia'a wlu "yi. Lı o "du'a -a'ba "na "we wɔn 'muti -bənyi, 'le o 'ye u wlu "kpitice ε, 'bho o-bɔ Kliisi "kpi 'ya "yri'a 'bi 'wlu -ni'o.

IX 'Le nyv-v -se'a-a 'Zuifu -mnvv 'ke -Lago'c 'nyni "yi'bheεε -lrεε, -ekedimaa, o 'ye-e 'wa ngaze. 'Ka-a ε 'cnı-ε'ο 'le -Lago'c "bɔgv 'li see. -Ka ε 'cnı-ε'ε, 'ka-a 'ka-a:

'E dı 'in 'ke -a'a "dı -za 'le nyv-v -se'a-a 'Zuifu'a
"klumv, 'le 'in 'ke -a'a 'nyni "yi'bheεε 'le
bhlewlu 'mu.

X 'Le wlu -lrεε-ε 'cnı-ε'ε 'le, -ka ε 'le'ε, 'ka-a 'ka-a -lrεε:

A-bv -se'a-a 'Zuifu, a -ke 'Zuifu bhete gbo 'le a 'ke
'bvbva li!

XI 'Le 'ε 'fɔ -lrεε gbo a, ε 'cnı-ε'ε-ε 'le -lrεε na:
A-bv 'bhlukpı 'wee'a nyv 'bheεε -a'ba -Koyi -Lago'c
'nyni "yi!

XII -Lago'c wlu'a 'mutizayi *Ezayii 'le'ε -kaa -lrεε,
o na:

Nyɔ -lue-e 'ke *Izayii'a "nynuu'a "nynuu'a
"klumv 'wlu 'le o 'ke 'bhlukpı 'wee'a -kɔyi
"du 'le vñ 'ke o -pɔlv "yi -de.

XIII 'Lotv'a "nynuu-a, -Lago -tɔ'c 'c "bhuo nyv
'le vñ 'ke o -pɔlv "yi -de a, o "yi amv 'bvbva -ke
-pɔlv'a bhlubhlua 'mu 'le a'ba 'c "gwlidεε 'mu! -
Bho ε -ni -kaa a, 'le *-Lago'c Lisaazuzu'a wɔnkue

'mu, -ka a de'a -Lago -polu "yi ɔ 'ke -amu "niti-wonna 'le ε 'ke -amu 'mu "yi, ε 'ke ti'piple 'le yaku 'li, a 'ke 'na tikpun -ka -zegəka 'le a 'ke -kaa a'ba tiniε -tɔ.

*'Pɔlv 'bhεε'o, -ka ɔ 'ybha'a, ɔ 'ke -kaa 'ɔ "bɔgv
'cni*

XIV 'Lotu'a "nyuu-a, -bho ε "du abu a, 'in yibo'o-o na a'ba 'limu -nmɔ'c-ɔ wɔn. -Ka a yibo'a -Lago'ɔ 'gwlvdu 'le a 'bhεε'ɛ a 'ke "dɪ 'mu"du a, 'in yibo'o-o 'na -lrεε.

XV ε -ni'a -kaa 'mu a, 'in 'ybha-o'o 'in 'ke amu dɪ 'gwlutipopo. 'ɛ dɪ 'in -see ple 'le 'in 'ye amu wlutɔlu -bodi 'mu-za. Wɔnkue *-Lago'ɔ Lisaazuzu "nyi'a 'inmu 'le 'in 'ke 'ɔ lbhv nu'a dɪ, 'in-i nu'o -kaa.

XVI A -gblee, -Lago nu'a -kaa, ɔ 'la'a 'inmu-ɛ 'le 'in 'ke nyu-υ -se'a-a *Zuifu gbo *Zezii *Kliisi'a wlu kpa. I-bi "dizigi 'mnı, 'in-i 'zı -i u -bodi 'mu, 'le, *-Lago'ɔ Lisaazuzu'a 'sana 'mu υn 'ke -Lago gbo "bhitı 'le ɔ-bɔ Lisaazuzu 'mnɔ 'ke u 'mu 'kpni 'le υn 'ke ɔ 'tu nu. 'Le υn 'ke -kaa -ni, 'in 'ke u -Lago "yi-tɔ. -Bho 'in nu -kaa a, 'sragale se'a 'bi li'bhe, -ε nu'a -Lago 'tu, -ka 'ɔ 'sragazayi-i ze 'ɛ 'sraga 'mu, 'le ɔ-ɔ "nyi 'ɔ 'ɛ 'sragatu, 'kla 'mnɔ 'ka-a 'in -ni'o.

XVII ε -ni'a -kaa 'mu a, 'in -ke Zezii Kliisi "sisri'a "yi'a dɪ 'in 'bhεε'o 'in 'ke ε wɔntiwa 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi.

XVIII -Ekedımaa, -bho Kliisi se lbhv nu 'le 'an tiniε 'mu, 'in se 'bhεε 'in 'ke wlu 'mu"luo 'le 'in 'ke i 'mu-za. 'Innɔ zi ni'e 'an wlu -ke 'an ννvɔpli 'mu 'le nyu-υ -se'a-a 'Zuifu 'ye ɔ 'bho "du, 'le ε -se 'ɛ "sε -ko.

XIX ○ nu'a -kaa, o -zi -ni'e-e *"yritikpvnwɔnkułi
'mv -lreε 'le o-o "nyi'e 'inmu wɔnkuε 'le 'in-i
nu i'o 'le o-c "nyi'e 'inmu -Lagɔ'c Lisaazuzu'a
wɔnkuε. 'ɛ dı 'in 'kpa'a 'bho 'in 'ye 'o "dızıgi
'mv-za, -ε 'wlv'a 'le Zelizaleemv 'le 'in 'ye Ili-
ibhlukpa "kpi nyni, 'le, 'an dı, 'bhlikpı 'wee -i -ke
'mv 'in -zi -ni'a a, 'ya nyv 'ye 'o "dızıgi 'bv'wɔn.

XX Le-ε -ni'a 'le 'an -polv gbo 'in-i 'bɔ'c ti 'in 'ke
nu a, 'inne 'mo-o, -da nyv -see'a -bhla 'o "dızıgi
kpa ke tukutuku, 'bho-o 'in-i kpa'a 'o wlu 'le ε
-kaa "yigɔ -ka nyɔ -po -ni'a ka 'o -bonyunyɔ'c
-budu'a -gbɔtu "kpi 'o ne. -Bho ε -ni -kaa a,
"lemnii, wlu 'mne, 'inne 'in-i za'a "seli.

XXI 'Le, -ka wlu -ε 'cnı-ε'ε 'le -Lagɔ'c wlu'a
'mvtizayi *Ezayii'a "bɔgv 'li, 'ka-a 'in nu'o. ε-be
wlu 'mne na:

Nyv -ke -bodi nyɔ -see'a 'o "dızıgi kpa tukutuku,
vn-v 'ye -i 'ye -mu. 'Le, nyv-v -see'a 'o "di
'bv'wɔn ke tukutuku, vn 'ke i 'mvti'wɔn.

'Pɔlv 'ybha-o'o o 'ke 'le *'Wlɔmv mu

XXII A -gblee, 'ka-a 'in -ni'e "dızıgi 'mnı -
zanamu 'le -dalrɔɔ: 'ɛ dı 'in -see -bhla 'le a gbo
yi ke.

XXIII "Yri -ke "yi 'in -ni'a 'traamu 'tɔ o, 'an lbhv
-gwε'ε-ε 'nɔɔ "yi. 'Le zvın'a -dadudu ti'a "bhuo
'an -polv 'wla-a 'le a gbo ti 'in 'ke amv "yidede.

XXIV 'Traamu 'tɔ o, -bho 'in -ka
ɛsipanyibhlukpa "kpi-i mu a, 'le 'in 'ke 'bho
a gbo -zi -ni, 'le 'wı gbi 'li -a 'ke 'tu zıza 'le
'bvbua 'mv. 'Le, -bho 'an zıncɔ nyni a, 'le a 'ke
'inmu -bhubho li"du 'le 'in 'ke 'le mu.

XXV Bhv 'in 'bhle'a -laa kwa 'tɔ o, 'in-i 'mu-o Zelizalɛɛmu -tanyi, 'le, *Zezii'a nyu-v -ni'a 'le a, 'in 'ke v -kpa.

XXVI A -gblee, Zezii'a nyu-v -ni'a *Glekibhlukpa "kpi, 'ɛ "gbi 'son Masedvanı -ke Akayi'a nyu "du-o moni. Un 'ybha-o'o, Zezii'a nyu -yu -ni'a Zelizalɛɛmu, 'wa "klumu'a -yu "puan 'lbha'a a, vñ 'ke i v -jeyi po.

XXVII Un 'ybha-o'o vñ 'ke le 'mne nu -polu'a klɛ ti, -ekedimaa, *'Zuifu 'ma-a Zezii'a nyu 'bho Zelizalɛɛmu, 'wa dı nyu-v -se'a-a 'Zuifu-v de'e Zezii "gwli -lreɛ. 'ɛ dı 'Zuifu'a kpa -ni'e nyu-v -se'a-a 'Zuifu "kpi. ɛ-be dı 'mne'ɛ dı, -bho nyu-v -se'a-a 'Zuifu "luo 'wa lizigı 'mu 'le vñ 'ke 'Zuifu 'jɛ "lrulinu a, ε -nmɔ'c-ɔ "yrili.

XXVIII 'Jemɔni 'mnı, -nɔɔ -ke ti 'ya dı-i 'ye'a "yigwe mu a, -bho 'in "nyi u i -jeyi a, "lemnı 'in-i zi 'ni-e 'le a gbo 'le 'in 'ke ɛsipyanyibhlukpa "kpi mu.

XXIX 'In yibo'o-o na, -bho 'in -ka 'le a gbo-o yi a, *Kliisi'a "nitiwunnasv -ni'e 'inmu "kpi -gblokoo 'le 'in 'ke nyni.

XXX 'Lotu'a "nynuu-a, -ka -a -ke -a'ba -Kɔyi Zezii Kliisi "sisri'a "yi 'le *-Lago'ɔ Lisaazuzu-u po'a dıkikmeɛ 'le -a'ba -polu 'zɔ o, 'ɛ dı 'in-i po'o amu 'srı 'le 'in -ke a 'ke 'an "kpi'a tu vɔ 'le *-Lago'ɔ wɔngboponamu.

XXXI A bhade -Lago li 'an dı, 'le, nyu-v -see'a 'wɔn vñ 'ke Zezii'a "gwlidemu "du -v -ni'a Zideebhlukpa "kpi, 'in 'ke v wɔn 'mu ce, 'le, 'jelı 'in-i kpa'a 'le Zelizalɛɛmu, 'le'a Zezii'a nyu 'ke i kpvn 'le 'bvbua 'mu!

XXXII A bhade -Lago li, -bho i "du 'ɔ 'gwluđı, 'in

'ke 'le a gbo nyni 'le 'bvbua 'mu 'le 'in 'ke 'wı gbi
nu 'le a'ba "klumu 'le 'kpi 'ke 'inmu "yi le yi!

XXXIII -Lagɔ "nyi'a nyv -pɔlv'a bhlubhlua, o -sie
a'ba 'wee gbo! *E -nı -kaa 'mu!

XVI

'Pɔlv'a nyuyewlu

I A -gblee, -a'ba 'lotv'a "yu, Febe-e 'yi-e
'le a gbo. 'E dı 'in-i "nyi 'v amv -jeyi.
*Zezii'a -glıgba-a -nı'a 'le Sanklee, vn-v 'mo-o 'e
kwagbɔlitidenynaakpv.

II A -kpvn nv -kvıtı 'son 'le -a'ba -Kɔyi Zezii'a
'nyni 'mu! -Ka nyɔ-ɔ kpvn'a Zezii'a nyɔ o, a kpvn
v -kaa 'le vn -kaa le 'mu-bɔ, -ekedımaa, vn -kpa'a
'inmu-e 'le vn 'ye nyv'a -dadudu -kpa -lrεeke!

III *Plisılı -ke *Akilaa, -v -ke 'in-i nv'a Zezii
*Kliisi'a lbhv a, 'inmɔ 'ye 'v!

IV U-bv nyv 'mnv, 'an dı vn mu 'ko 'me mv.
'Wa -zegɛ'e dı, ε -se 'an "sε-ε po v 'sεε -ko.
Zezii'a -glıgbı 'wee -nı'a 'le nyv-v -se'a-a *'Zuifu'a
'bhlıkpı "kpi a, vn-v 'po -v 'sεε -lrεe.

V Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyv-v 'gbvv'a "lru 'le
v-bee'a "bhlibhlegbo, 'in-i 'ye -v'o -lrεe. 'Inmɔ
'ye'e 'an dıkmalotv'a "yu ɛpayineti! Nyv-v de'a
Zezii "gwli 'le Aziibhlukpa "kpi, 'inno 'mo-o 'wa
-antanyınyo.

VI A -nynia 'an 'yewlu 'le *Malii gbo! U-bv Malii
'mnv, vn 'sia-a a'ba dı tenyi.

VII 'Inmɔ 'ye'e 'an "bhlimv Adronikusı -ke
Zuniasi! 'In -ke vn 'pa-a -jie. "Yri 'kpvn -v ti
'le nyv-v "du 'v 'bho 'le *Zezii'a -dalbhomv'a
"klumu. 'Bho 'mna-a'a damv 'innv de'e Zezii
Kliisi "gwli -antanyı.

VIII 'An bha, Apliatusı -ke 'in "sisri'a 'bho -a'ba -Koyi Zezii'a -jeyi, -o -ke dı 'in -kma'a a, a -nynia 'le o gbo 'an 'yewlu!

IX Yılıbən -ke -a nu'a Kliisi'a lbhv, 'inmə 'ye'e o -ke 'an dıkmalotu'a "yu Sıtakısı!

X 'Inmə 'ye'e Apeləsi! Çbə 'mnə, o 'de-e Kliisi "gwli. 'E dı vn 'dın 'o ti kplokplo, o -see wlu "yida 'mu -za. Nyu 'wee -ni'a 'le Alisıtobulu'a "bhlegbo, 'inmə 'ye 'v!

XI 'Inmə 'ye'e 'an "bhliyi Elodiyoo! Nyu-v de'a -a'ba -Koyi Zezii "gwli -v -ni'a 'bho Nasist'a "bhlegbo a, 'inmə 'ye 'v!

XII 'An 'lotu'a "nynuu Trifənı -ke Trifozı nu'a -a'ba -Koyi Zezii'a lbhv, 'inmə 'ye 'v! 'Inmə 'ye'e 'an dıkmalotu'a "yu Pesidi! Un sıa-o'o tenyi -a'ba -Koyi Zezii'a dı.

XIII 'Inmə 'ye'e Wlufiisi -ke 'o 'lotu. 'O kpli o -ni'a ti 'le -a'ba -Koyi Zezii'a -jeyi -nmə'c- "yri "yri "yri kpvn 'o ti. 'O 'lotu 'mnə, -ka 'an 'lotu -ni'a a, 'ka-a vn -ni'e 'inmu -bodi -lrəs.

XIV 'Inmə 'ye'e 'an 'lotu'a "nynuu, Asenkliiti-e Flegoo-e Eməsi-e Patrobası -ke Eməsi, 'inmə 'ye'e 'lotu'a "nynuu -lrvv -ke vn -ni'a 'bho 'wee!

XV 'Inmə 'ye'e 'an 'lotu'a "nynuu, Filologı -ke Zulii! 'Inmə 'ye'e Nelee -ke 'o 'lotu'a "yunynaakpv! 'Inmə 'ye'e Olipasi-e Zezii'a nyu -lrvv -ke vn -ni'a 'bho!

XVI 'Lotu'a "nynuu-a, -ka a -die'a 'mu, 'inmə 'ye'e amu 'wee! -Bho a 'wən 'an 'yewlu 'bə, a gbiqble 'wee 'le a 'ke 'yiyə 'le dıkikməs 'mu! Zezii Kliisi'a -glıgbawənyi'a nyu 'wee na, v-bu 'ye'e amu!

-Lebhəɔdīmuđuwlu

XVII 'Lotu'a "nynuu-a, le -ke "dı 'in-i "du'a amu 'mu, 'inne 'mo-o, nyu-v "dudu'a nyu "yi 'le vnu-v cice'e "yi a, 'bho 'wa damu a "du a'ba "bhi "yrili! U-bu nyu 'mnv-u "maa-a nyu, 'le 'wa -totołi -ke -yi a-bee -de'a 'liti se gugo. A po -klaabonyu le!

XVIII -Ekedımaa, u-bu nyu 'mnv -se -a'ba -Koyi *Zezii *Kliisi'a lbhvñvñv -ko. 'Wa "bhi'a 'tunudı vnu-v nu'o, 'le vnu 'bhle'e -miesre: wlu -ı nu'a nyu 'tu a, vnu-v zi 'ı 'mu. Nyu-v -ke Zezii'a "gwlidet-e 'fun'a 'mu a, 'ka-a vnu-v nu'o, 'le vnu-v "maa 'nu dı "yrili.

XIX A-bee -mnvv, nyu 'wee yibo'o amu-e -ka a-a "du'a 'bho Zezii. 'Ka-a ε -ni'e 'mu'a dı a, 'le amu -bodi 'in-i li'e 'bubua. 'In 'ybha-o'o a 'ke -naagı 'bhle 'le a 'ke -zegε yibo a 'ke ε nu, 'le "nyinyninaagi -kaa amu 'mu -ni.

XX A 'ye li-ɔ, -Lago "nyı'a nyu -polv'a bhlubhlua a, -nɔ-ɔ -sie'a 'bho, 'le, -ka a 'ka "nyinynidı'a tiyayi *Sataan wɔn-zi, nyu 'ke ε li'ye a, 'inno nu ε'o 'le ε se gbo-te. -A'ba -Koyi Zezii -wunna amu "nitı!

XXI Timotee -ke 'in -ple'e -Lago'ɔ lbhv -lue 'mu 'le -a na'a a, ɔ na ɔ-bo 'ye'e amu! Lusiusı-e Zasɔɔ -ke Sosipatεε -v 'ma-a 'an "bhlimu, vnu na u-bu 'ye'e amu!

XXII 'Le -a'ba -Koyi Zezii'a 'nynı 'mu, 'inmɔ Tetiüsı 'ye'e amu! "Bɔgv 'Polv-u po'a -laa amu -jeyi a, 'inmɔ 'cnı ε'o.

XXIII Gayusi, -ɔ kpvn'a 'inmɔ 'Polv'a 'likpv a, ɔ -ke Zezii'a -glıgbawɔnyi'a nyu -lrvv-u -ni'a -daa, vnu na u-bu 'ye'e amu! Elaasi, -ɔ 'ma-

a -gwłomɔni'a tikpuṇyi, o -ke -a'ba 'lotu'a "yu
Katusı na u-bu 'ye'e amu!

[
XXIV -A'ba -Kɔyi Zezii Kliisi -wunna amu "niti
'wee! *ɛ -nɪ -kaa 'mu!]

-Lago'ɔ 'nyṇi'a "yibheee'ɛ "lruyijrawlu

XXV-XXVI -A 'bhεɛ -Lago'ɔ 'nyṇi "yi! 'Innɔ
'bhεɛ'o o 'ke amu 'kpa "yi po 'le a 'ke o "gwlidɛ
-ka -zegɛka. "Dizig̊i 'in-i za'a 'mu, 'ka-a i-i 'le'o.
I-bi "dizig̊i 'mni-i 'za-a *Zezii *Kliisi'a dı 'mu 'le
nyu-u -se'a-a *'Zuifu -bodi. -Tanyı 'kı a, i "zize'o,
'le, "bɔgvı -Lago'ɔ wlu'a 'mutizamı 'cni'a, 'ya
'limı i 'kpa -nɪ'e "piemu 'traamu 'tɔ. 'Innɛ
'Kɔgwlelagɔ 'wɔɔn'o. 'Inni nyu-u za'a nyu 'wee
-bodi 'mu -zian 'le uŋ 'ke Zezii Kliisi "gwlidɛ 'le
uŋ 'ke o 'bho "du.

XXVII -Lago'ɔ "sɛ-ɛ 'bhle'e -naagi. -A 'bhεɛ 'ɔ
'nyṇi "yi 'le Zezii Kliisi 'mu! *ɛ -nɪ -kaa 'mu
"kɔmu!

-YBHEYBHETITELRE

**Nyabwa: -YBHEYBHETITELRE New Testament
Nouveau Testament de Nyabwa**

copyright © 1991 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nyaboa (Nyabwa)

Contributor: International Bible Society

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

7657d3f5-7539-5138-b61f-b1ee280646f9